Huszonegyedik évfolyam. 32. szám. Kolozsvár, péntek, február 9. 1900.

Szerkesztői iroda:
Belmagyar-utcza végén (Máriaffy-ház), a hová a lap szellemi részét megillető közlemények czimzendők.

Az „Ellenzék“ előfizetési dija:

Egész évre	32 korona.	Negyedévre	8 korona.
Félévre	16 korona.	Egy hóra	3 korona.

Egyes szám ára 10 fillér.
Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.
Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Kiadó-hivatal:
Kolozsvárt, Belközép-utcza 33-ik szám.

Egy négyszög czentiméternyi tér ára **8** fillér. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek.

Reklám sora *2 korona.*

Bélyeg-illeték minden hirdetés után **60 fillér.**

Hivatalos közlemények sora **10 korona.**

Nyilttéri czikkek garmond sora után **40 fillér** fizetendő.

A panszlavizmus.

Budapest, febr. 8.

Ez a suttogó rém ismét kisért. Alig van esztendő, hogy fel ne ütné fejét a magyar társadalmi élet hullámaiból és sohasem tudjuk ugy agyonütni, hogy a lábunk alá kerülne és végig gázolhatnánk hazaáruló gondolatoktól bódorgó fején. Mert a panszlavizmus nálunk gyalázatos hazaárulás. Hogy máshol az-e, azt a körülmények határozzák meg. Muszkaországban csak sovinizmusz ép ugy, mint a pangermanizmus Németországban, mig itt nálunk, az erdélyi zöld fészkekben ez is a haza ellen elkövetett legrutabb bün, egy és azonos fekély a dakoromanizmusszal a magyar állam testén.

Alkalomszerüleg visszatérünk még ennek bizonyitására s abból a történelemből fogjuk idézni a sulyos érveket, a mely történelemből ugy megszokták már nemzetiségi testvéreink a hamis idézeteket. Most azonban a délvidéki panszlavizmusz hivja fel ismét a magyarság figyelmét, mely oly helyen öltögeti szennyes nyelvét a magyar államra, a hol épen nincs semmi létjoga.

Hiszen a Tisza-Maros szögében még a felét se fizették ki a dusan termő földre letelepitett szláv-ajku telepitvényesek az örökváltságnak és ime, már ugy rendezkednek be némely helyen, mint egy suverén nemzet: cun jure primae occupationis. Nagylakon, Csanádmegye közepében legalább ezt cselekszi egy tót pap és megáll a józan ész ez előtt a vakmerőség előtt. Nem tudni, hogy elmebajjal vagy feltünési viszketeggel van-e dolgunk s hogy türheti ezt az állapotot a magyar kormány éveken át, minthogy iskola és templom helyett méltó menedéket jelölne ki részére a meghibbant koponyák reparáló műhelyében?

Csanádmegye közigazgatási bizottsága nyilt ülésen foglalkozott a panszláv pap üzelmeivel, a ki kitiltotta a hazafias tót lapokat (tehát még az sem volt magyar) az olvasókörből s helyette magyarfaló cseh lapokat járat oda, magyar isteni tiszteletet a hivek kérelme daczára sem enged meg, a magyar tanulókat tótul oktatja a vallásra, undok nyelvnek nevezi a magyart, a magyar himnusz éneklése elől tüntetőleg, káromkodva távozik, a magyar érzelmü tót lakosságot Turócz-Szent-Mártonba hordja panszláv eszmékkel való beoltásra, Prágában gyártott cseh és tót szövegü, magyar káromló könyveket ád a tanulók és a nép kezébe és a saját gyermekeit tendenciózusan Csehországban nevelteti, nehogy megtanuljanak itthon magyarul s amelyik itthon van is, még tizenhárom éves korában sem tud egy árva szót magyarul, mert a családban soha sem szabad egy hangot kiejteni a gyülölt magyar nyelvből.

És mi történik, mikor maga a végtelen türelmü vármegye megunván már ezt a kvalifikálhatlan pöffeszkedést saját autonom jogánál fogva észre akarja tériteni a neki vadult panszláv apostolt? Semmi egyéb, mint hogy akad odafönt a „magas kormányban“ egy ember, a ki felekezeti rokonszenven átnézi ezt a haza elleni bünöket és maga keresi a kibuvót a csapdából a megszorult kártékony egérnek. És ez mindig igy van, mikor meg kellene fojtani a panszlavizmust.

Hogy türhetik el azt a magyar lutheránusok, hogy minden panszláv szennyet az ő honorabilis vallási köpenyükkel takarjanak be? A magyar lutheránusok mindig elöl jártak a hazafiságban, hiszen ők adták a hazának azt a Kossuth Lajost is, aki előtt meghajlik bármily vallásfelekezetü magyar időtlen időkig. A lutheránusok ebben az országban előbb voltak magyar honpolgárok, mint lutheránusok. Ez a vallás vezette be a gondolatszabadságot az emberiség közzé és mindig megférte vele a lángoló, az önzetlen hazaszeretet, hogy merik hát egyesek vagy testületek beszennyezni ezt a vallást a panszlavizmus sötét bünével? Hogy türheti el a magyar kormá y a magyar államban, hogy minduntalan arczul csapják panszláv, dákoromán és panszláv germán izgatók és tovább-tovább marják a feloszlás felé vezető sebeket ennek a sokat szenvedett és jobb sorsra érdemes magyar államnak a testén?

Próbálná meg ezt a szennyes üzelmet a panszlavizmus a német államban, a pangermanizmus Franczia országban, a dákoromanizmus Muszkaországban, hogy nem csavarnák-e ki a nyakát a legelső idétlen kukorikulásnál s a deportáltak Szibéria ólombányáiban s az Ördög-sziget kopár szikláin felednék el nemcsak őrült rögeszméiket, de még a saját anyanyelvüket is a szájkosár alatt.

Csak nálunk történhetik meg büntetlenül a hazaárulás minden faja, a képtelenségek Eldorádójában, mert itt mindig szükség van olyan elemekre, a kik apróbb nemzetiségi engedményekért cserébe döntő szavazatuk zömével zudulnak bele az uralkodó politikai párt által vezetett képviselőválasztások küzdelmeibe.

Mit törődnek azok az urak egységes magyar államesmével, mikor a hatalom, kitüntetés és sok-sok hiu cziczoma Bécsből csörgedezik s azért nem is kell egyebet cserébe adni, mint nehány száz millió magyar koronát a folyton emelkedő kvótában a külügyi, hadügyi magyartalan politikára, no meg a magyar nemzeti függetlenséget.

A kik ennek a függetlenségnek az értékét nem tudják megbecsülni, azoknak, hogy fájna a nemzet testén égő panszlav, pangermán és dákóromán fekély? Hiszen ahhoz először is magyarnak kell lenni, hogy az ilyen sebek égő fájdalmát érezzük, ezt az érzékenységet pedig először is le kell vetköznie annak, aki Magyarországon politikai hatalomhoz akar jutni, mert ugy hozza azt magával a közösügyes állapot. Csak egy szemernyit kellett volna belevegyiteni az önzetlen magyar hazafiságból a politikába és ma nem volnának a magyar kodifikáczióban „nemzeti alapok“, „nemzeti egyházak“, „nemzeti iskolák“, „nemzetiségi egyletek“ „nemzeti egyenjoguság“ és több efféle rettentő felkiáltó jel a magyar nemzeti haladás előtt, hanem volna minden egyedül „magyar“ — s ha magyar volna, nem volna panszlavizmusz, pangermanizmus, dákoromanizmus, hanem volna helyette egy egységes, hatalmas magyar állam, a mely előtt tisztelettel kapná le fejéről a turós zacskót az osztrák Michel és nem mernék rágyujtogatni kigyóméreggel szaturált nyelvüket a pánszláv agitátorok. Ha a jog, törvény és igazság bő köpönyegének mind a három gallérja alatt büntetlenül huzódhatik meg egy-egy ilyen hazaáruló banda is, akkor jó éjszakát a magyar államiságnak!

A t. Házból.

Bpesti tudósitonk sürgönye a tegnapi országgyülés lefolyásáról olyan homályos volt, hogy nem tudtuk hüen reprodukálni az országgyülésen történteket. Azért ma is megemlékezünk róla.

Az első szonok, mint jelentettük Bartha Ödön volt.

Anyaga bőségénél fogva, ugymond beszéde egy kissé tovább fog tartani a szokottnál. Melczernek tegnapi beszéde után a nemzetiségi kérdés más értelmezést nyert, mint a milyennek belső értékénél fogva az elismerhető. Söt Teleszky ennek a kérdésnek a tárgyalásánál olyan szót is használt, a miért elnöki megrovásban részesült. (Elnök csenget.)

Elnök: Bocsánatot kérek, én nem rottam meg Teleszky képviselő urat, csak figyelmeztettem, hogy parlamentáris kifejezésekkel éljen.

Bartha Ödön: Tévedtem a distinkczionál. Melczer hivatkozott beszéde végén Eötvös József szellemére. A nemzetiségeket nem a sors, hanem az érzelmek közössége kell, hogy összekösse a haza polgáraival. Akárhogy tagadják is a szászok, abban mindenesetre van politikai vonatkozás, ha egy gyülés alkalmával egy szónok azt mondja: Wir gehören zusammen. Egy országgyülési képviselő, a kinek nevében Melczer is nyilatkozott a „Grosskikindaer Zeitung“-ban egy olyan levelet, jobban mondva reklámot tett közzé, a mely a mi felfogásunkkal teljesen ellenkezik. Ez a képviselő dr. Schmidt Károly. (Felkiáltások a jobboldalról: Nem igaz! Ez az ur arra ösztönzi a lapot, hogy tovább is ápolja a német szellemet, német erkölcsöt, német érzelmet a magyarországi német nép között.

Olay Lajos: És ilyet ir egy szahadelvüpárti képviselő. (Felkiálltások jobbfelől: Nem az!)

Bartha Ödön: Ne vesszenek össze rajta! Mindenesetre jellemző, ha egy képviselő azt irja, hogy ha ilyen szellemü sajtónk lett volna régebben, a németek nem volnának az ország II osztályu polgárai. A sajtószabadság őrve alatt igy izgatni nem szabad, bármennyi e is tiszteli szóló a sajtószabadságot.

Bartha Ödön után Lukács pénzügyminiszter mondott egy szinteleu beszédet, mely után Tisza István gróf állott fel szólásra.

Beszéde sok tekintetben csalódást hozott azoknak, kik azt várták tőle, hogy a helyzet megvilágositásához fog járulni beszédével. E helyett az adminisztrácziót vette birálat alá és annak annyi mindeféle mizériáját sorolta fel, hogy kritikájával azokat erősitette meg, kik közigazgatásunk rosszaságát már Tisza Kálmán óta tartják rossznak.

Tisza István beszéde végén Lukács Lászlót aposztrofálta, hogy ő vegye kezébe az adminisztrácció egyszerübbitését. A mire Förster Ottó odaszólt:

— Majd elvégzi ezt az uj belügyminiszter!

A mai ülésben jelent meg először a Házban az uj szentesi képviselő, dr. Molnár Jenő, a kit az ellenzéki padokon igen sokan szivesen üdvözöltek.

A háboru.

Buller ujabb támadása.

Budapest, febr. 8.

A napok óta szállongó hirek Sir Redvers *Buller ujabb kisérletéről Ladysmith fölmentésére, valónak bizonyultak.*

Buller hétfőn kezdette meg az akcziót és azóta folytonosan tart a harcz. Micsoda eredményt tudott kivivni ezalatt az idő alatt, azt nehéz megállapitanunk, miután a Reuter-jelentések, az ujság-sürgönyök és a bur forrásból eredő tudósitások megint alaposan ellentmondanak egymásnak.

Annyi valószinü, hogy Buller tábornok ez alkalommal a Spionkopot balkézről hagyva, egész seregével a Potgieters-drift környékén több ponton kelt át a Tugelán, a Mount Aliceon és a Zvartskopon elhelyezett nagy tengerészeti ágyuk fedözete alatt. A tulsó parton Buller a legrövidebb uton egyenesen Ladysmith felé akar nyomulni, miközben át kellene törnie a dombokon, erősen elsánczolt állásokban fekvő bur czentrumot.

A helyzet aggasztólag hasonlit ahhoz, a mely a multkor az angolok romlását idézte elő. Csakhogy itten alighanem a Doom Kloof fogja a Spion-Kop szerepét játszana. Buller vállalkozása rendkivülien vakmerőnek látszik, mert innen a távolból lehetetlen megitélnünk, miért dicsekedett néhány nappal ezelőtt azzal, hogy kezében tarja s siker kulcsát. A harcz eddigi folyama legalább annyit elárul, hogy Bullernek ebben az irányban szintén óriási nehézségeket kell legyőznie. A Pontsdriftnál a folyón átment hadoszlopról a burok azt állitják, hogy sulyos veszteséggel visszaverték; a Reuter-tudósitás ellenben azt mondja, hogy ez a csapat általmadást intézett a Lyttleton-dandár mozdulatainak a leplezése végett, és önként visszavonult, a mikor megfelelt ennek a feladatának.

A Reuter és a Stanlard tudósitásai szerint az angol sereg fényes sikerrel halad előre és már elfoglalta a Vaalkrantz és Krantzkloof nevü magaslatokat, a melyeket a burok kétségbeesett támadásaival szemben szerencsésen meg is tartottak. Ez fontos eredmény volna, mert azt jelentené, hogy az angoloknak sikerült megvetniök a lábaikat a Tugela északi partján. A Times tudósitásai sokkal kedvezőtlenebbül hangzanak. Ezek szerint a Doorn-Kloofon álló *bur ütegek megakasztották az angolok előnyomulását*, sőt a burok visszafoglaltak az angoloktól egy hegyhátat is, a melyet az angoloknak ujabb véres rohammal kellett meghóditaniok. A Times tudósitásaiból tehát az a tanulság vonható le, hogy az **angol sereg addig előre nem mehet, a mig hatalmába nem keriti a Ladysmithbe vezető ut jobboldalán emelkedő és ezt föltétlenül domináló Doorn-Kloofot.** Vajjon szerencsésebb lesz-e ezzel, mint a Spions-Koppal, az a jövő titka.

Freperic Roberts lord tábornagy tegnap megint elküldötte stereotyp jelentését, hogy a helyzet változotlan és a mai tudósitások már azt a benyomást keltik, hogy ugy az uj háboru szinhelyén, miat a Tugelánál komoly harcz folyik. Eközben Roberts tábornagy és vezérkari főnöke Kitchner lord elutaztak Fokvárosból, ahol egy hónapig dolgoztak terveiken. Hova mentek, azt egyelőre nem árulják el; akár Natálba, akár Fokföldre, megjelenésük a harcztéren bizonyára fontos eseményeknek az előhirnöke.

London, febr. 8.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Spenrmans-Kampból tegnap esti kelettel: Buller

AZ „ELLENZÉK“ TÁRCZÁJA.

1900. Február 9.

Hány asszony boldog?

— Lombrozo Paula könyve. —

Hogy miben áll a teljes boldogság, azt eddig még senki sem alapitotta meg. Már azért sem, mivel az, a ki teljesen boldog, okosabb dolgot is tud annál, hogy a lelki állapotát leirja. — Ilyesmire rendesen csak unalmában adja magát a boldogtalanság. Nem is emlitve azt, hogy a filozófusok határozott állitása szerint tökéletes boldogság egyáltalában nincs, nem is volt, nem is lesz. Azért használom elővigyázatból a „teljes“ szót a „tökéletes“ helyett, nehogy ellenmondásba jussak azokkal az urakkal, a kik csakhamar letromfolnának. Minden időben ők szabtak törvényt lelki életünknek és mióta a statisztikát is elfoglalták a maguk számára segédeszköznek, éppenséggel nem lehet velők birni.

A boldogságot is csak ugy ismerik az élet szükséges tényezőjének, ha az ő módszerük nyomán készül, máskülönben nem.

Ez a statisztika pedig a következőket mondja: száz intelligens nő közül teljesen boldog 20, féligmeddig boldog 34 és tökéletesen boldogtalan 46. Az utóbbiak közül valók a „meg nem értett asszonyok“ (femmes incomprises), a kiknek boldogtalansága azonban csak viszonylagos, mert abban áll, hogy nem tudják — mennyire boldogok. Ha tehát a 46, egészen boldogtalan vő közül csak a felét vesszük „femmes incomprise“-nek, marad összesen 23, ki abba az érdekes és kiváltságos helyzetbe jutott, hogy magát mindenkivel szemben boldogtalannak mondhassa.

Honnan meritem én ezeket az adatokat? Egy könyvből, melyet Lombroso Paula kisaszony, a hires olasz tudós leánya adott ki s mely nálunk még teljesen ismeretlen. Ő csak az intelligens asszonyokról készitett statisztikát, mert alapelvül felállitja: a nem müvelt asszony mindig boldog, ha nem sanyargatja a nyomor és testi szenvedés.

Abban Paula kisasszony is egyetért a világ összes lélekbuváraival, hogy az asszony boldogságának sohasem lehet a nagyravágyás a kielégitője, hanem mindig csak a boldog együttélésen alapulhat azzal, kit szive választott. Másodsorban jön az anyaság. Felsorolja azután a többi tényezőket, molyek hozzájárulnak a boldogság kiegészitéséhez. Szerinte ezek a következők: 1 Fiatalság. 2. Szépség. 3. Müveltség. 4. Jólét. Sulyt helyez a korra is és a szerint állapitja meg statisztikáját. Azt mondja:

Fiatal nő közül, ha száznak megfigyeljük életét, találunk 55 olyanra, ki teljesen boldog; 45-re, ki boldogtalan. Ez az ellentétek kora, a mikor a megnyugvás szerepel és nem is lehet tényező a közepés boldogságra.

A megváltozhatatlan viszonyokba való beletörődés a harminczadik éven tul kezdődik, — de vele együtt az elégedetlenség is föltámad sok olyan nőben, a ki addig boldogtalannak hitte magát, mert mi türés tagadás, a boldogságnak leglényegesebb része mindig — a hit.

A harminczadik esztendő után tehát igy változik meg az arányszám: boldog már csak 45, félig-meddig boldog 25 és teljesen boldogtalan 30. Később, a negyvenötödik esztendőn tul, még inkább változik az arány: (boldog kifejezés nem is alkalmazható annál az asszonynál, ki több harmincz évesnél) 25, félig-meddig boldog 65 és egészen boldogtalan 10. A megnyugvás és beletörődés kora!

A mi a szépség befolyásolását illeti a boldogságra, eleinte az arányszám ugyanaz, mint a fiatalságnál, mert a legtöbb nő csak addig szép, a mig ifju. A hervadó szépség korában — 35 és 45 között — azonban srányt alanul nagy a boldogtalan nők száma. Száz közül 70 ugy érzi, hogy nem birja el a szépsége hervadását, 20—25 félig-meddig beletörödik és csak 5 őrzi meg magában a léleknek azt a nagy erejét, hogy föl sem veszi, — mikor a kornak meg kell fizetni adóját.

A müveltség minden körülmények között nagy tényezője a boldogságnak — bár annak aláásója is lehet. Ha szépség és ifjuság van vele, mérsékeli a kettőnek tulságos követeléseit az élettel szemben, ha pedig nincsen, akkor megvigasztal.

Azonban, a milyen áldás a lelki müveltség, éppen olyan szerencsétlenség a félmüveltség.

Ez szüli „a meg nem értett“ asszony minden szenvedését. Az arányszám a lelki müveltséggel biró nőknél: egészen boldog 45, kielégitő módon boldog 40 és egészen boldogtalan 5.

A jólét is nagyon fontos tényezője a boldogságnak, sokkal fontosabb, semmint azt alanyi költők konczedálják.

Egy keleti közmondás azt tartja. hogy a nyomor veszekedő természetü és igaza lehet! Azonban a gazdaság ellen, mint azt a statisztika bizonyitja: teljesen boldog a jólétben élő nők közül 40, félig meddig 35 és egészen boldogtalan 30. Mi azonban onnét eredhet, hogy a gazdag nőnek sok a szabad ideje és az unalom nagy ellensége a boldogságnak.

A szerelem, a házasság és az anyaság az a három tényező, mely első sorban biztositja a nő boldogságát. Férfi meg lehet boldog szerelmében a házasságon kivül is, a nő sohasem.

A férfi sokszor még akkor is boldognak érzi magát, ha az ég megtagadja tőle a gyermekáldást, a nő csak nagyon ritkán. S azért arány-számokat itt viszonylagosan lehet fölállitani: 104 asszony közül, ki férjét szereti, 1—10 tökéletesen boldog (ezek az erős akaratuak, a 70—80 közepesen boldog és 10—15 olyan, a kik boldogok akarnak lenni mindenképen) ki nem tudja elfelejteni, hogy az asszony hivatása az anyaság. 100 asszony közül, ki nem szereti a férjét, de annál inkább a gyermekeit, egy sem teljesen boldog, 50—60 közepesen boldog s a többi — elhiteti magával, hogy boldog lesz, mihelyt gyermekei annyira felnöttek, hogy megértik az ő szenvedéseit és megvigasztalják azért, a mit az élet megtagadott tőle.

Dóra.

ANGOL REGÉNY.

— **Swerdnától.** —

Az Ellenzék részére forditotta: **AMICA.**

X.

(Folytatás.) (32)

Ez alkalommal spárgát, srófot, szegeket és több ilyenféle tárgyakat hozott, miket Highchesterben szerzett be és a csudálkozó Náncsi kisasszonynak értésére adta, hogy a „legutolsó eszméjéhez“ tartoznak. De az az eszme Náncsi kisasszony előtt valószinüleg időelőtti volt, mert ő politikailag és máskülönben is — hatalmas kis konzervativa volt és a konstruktort az eszméjével és gyüjteményével együtt a hugára hagyta és ő a konyhába ment, hol biztositva volt, hogy meglepő ujdonságokkal nem fog találkozni.

És amint ketten vésztek, furtak, faragtak, rendezgettek, a kalapácsot elveszitették és a kontárkodó mükedvelők szokása szerint gyakran az ujjokra koppintottak.

Curzon munka közben egy ujságot tudatott Dorával.

— Dora kisasszony, — mondá nevetve — igaza volt, midőn azt monda, hogy az én kuzinomat megijesztette, ugy látszik, hogy sokkal szégyenlősebb, mint a hogy feltettem róla. Amint a Boone háza előtt eljöttem, megállottam egy szóra — ő a kertjében dolgozott — és tőle hallottam, hogy a tisztelt főnöke ma reggel az első vonattal a fővárosba ment. És, miután tudtommal ottan nincsen semmi dolga, a kegyed érdeme, hogy elüzte őtet Mannameadból.

XI.

Náncsi kisasszony izgatottságban volt, de nem éppen olyan nagyon, a hogy tőle

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

tábornok hétfőn kezdte meg előnyomulását. A hajóágyuk reggel 7 órakor megkezdték a tüzelést, mire szinlelt támadást intézett az ellenség arczvonala ellen három zászlóaljjal, amelyek hat üteggel Brackfontein felől előrenyomultak. 11 órakor a burok is megkezdték az ágyuzást és néhány ürlövedéket röpitettek a gyalogság felé. amely erre visszavonult. Egy órával rá azonban Buller a szélső jobbszárnyon, ahol a müszaki csapatok komphidat készitettek, rendkivül heves támadást intézett.

A gyalogság erős ágyuzás védelme alatt, amelyben azok az ágyuk is résztvettek, amelyekét a Zwartskop fedezett, előrenyomultak a burok badállásai ellen és teljesen megverték az ellenséget. Délután 4 órakor az angolok elfoglaltak egy Kranzloof nevü magas dombot, amely folytatása brackfonteini domblánczcnak. Kedden reggel az angolok ujra megkezdték az ágyuzást az ellenség hadállásaira. Egy bur lövőszer-raktárt levegőbe röpitettek az angolok ürlövedékei. Kedden délután a burok megkisérelték az angolok által bevett poziczió visszafoglalását, minthogy azonban az angol csapatok időközben segitséget kaptak, ezt a támadást vissza verték. Az angolok tovább nyomultak előre a domblánczon mentén.

London, febr. 8.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Fokvárosból tegnap esti 6 órai kelettel: Ma reggel a Sterksstromnál a burok és Gatacre csapatai között harczra került a dolog, a mely még egyre tart. Részletes jelentések azonban mindeddig nem érkeztek.

London, febr. 8.

Spearmens-Kampból a következő hivatalos távirat érkezett. A táviratot tegnap este 6 óra 50 perczkor adták fel:

Hétfőn az angol gyalogcsapatok átmenmentek a Tugela folyón, miután az angol tüzérség rettenetes ágyutüze az előnyomulást elősegitette. Ugyanezen a napon az angol gyalogság parancsot kapott a visszavonulásra. A csapatok e mozdulatot heves golyózápor közepette a legnagyobb sikerrel hajtották végre. Nagyszerü müvelet volt ez, a mely brilláns módon fejezett be egy cselmanővert.

Ujabb hir.

London, febr. 8.

A Reuter-ügynökség jelenti a Ladysmith melletti boer táborból e hó 7-röl: Tegnap az angolok a buroknak a Felső-Tugela mellett levő állásait hajóágyukkal és más lövegekkel bombázták. Az angol csapatok Ponstdrift és Holensdrift mellett átlépték a Tugelát, hogy a boerok hadállásait rohammal elfoglalják. Pontsdrift mellett **Burger tábornok visszaverte az angol csapatokat, melyek nagy rendetlenségben ismét visszavonultak a Tugela másik partjára.** Holensdrift mellett az ütközet még egyre tart a standartoni és johannesburgi boerokkal. *A boeroknak nem volt veszteségük.* Az ágyuzás, a melyet több ágyuval folytattak, mint eddig, sokkal hevesebb volt, mint annakelőtte. Az ágyuk dörgése egész nap hallatszott. Ma reggel még több ágyuval folytatták a tüzelést.

A kolozsvári mentő egylet és a vasuti szállitás.

Abból az alkalomból, hogy ifj. Téglás Gábor hirlapiró társunkat sulyos betegsége miatt a kolozsvári mentők a Kolozsvártól 200 kilom. eső Dévaról dr. Brandt József tanár klinikájára szállitották, lapunk egyik barátja a távolabbi állomások mentő-egyesületi érdekeinek sürgős megoldását hozza inditványba. A kolozsvári mentők ugyanis elismerésreméltó buzgalmuk daczára ilyen s még nagyobb távolságra szóló szállitásoknál nem rendelkezhetnek olyan készlettel, a mit a betegek nyugalma és teljes biztonsága méltán megkövetelhet s ennek beszerzése egyenesen a M. Á. V. igazgatóságára tartozik. Értesülésünk szerint a vasuti tisztikar lekötelező gyöngédséggel megtesz minden lehetőt a fennforgó esetben a beteg kényelmére, de meg olyan előnyös berendezéssel, meg olyan jóakaró gyöngédséggel sem hárithatta el a közönséges terüforgalom iránt kocsi rázásának kellemetlenségeit. Mibe kerülne tehát a vasutak igazgatóságának végre ezzel a fontos szaktársi kérdéssel is behatóan foglalkozni s oly megoldást előkésziteni, melylyel a mentők tevékenységének áldását a messzi vidékre is kiterjeszthetnők? Nézetünk szerint addig is, mig külön e czélra a fővonalakon használatos rugalmas uj hosszu kocsikhoz hasonló s oldalt a beteg elhelyezésére elég széles ajtókkal ellátandó kocsikat nyerhetnek a vidéki központok, s ezek közt első sorban Kolozsvár — mint mentő-állomás — áldozzon fel a vasut legalább pár Kossuth-kocsit e czélra olyképen, hogy az ablaktokokat legalább egy két szakasznál lebonthatóvá, vagy kiemelhetővé alakitsák át. Ily módon a legszélesebb hordágygyal is behelyezhetnők betegeinket s azok nem a rázós padlón, hanem a ruganyos és jól kiszélesithető üléseken elhelyezve nem szenvednek át a közönséges terükocsik leirhatatlan zakatolásából és rázkódásából származó kinokat. Ez az átalakitás lehetővé tenné azután, hogy a betegeket gyorsvonattal is szálithatnák a mentők, a mit a rendesen hátul kapcsolt terükocsikkal az ide-oda rázkodás miatt ma meg sem lehetne kisérteni, sőt az ilyen waggonok épen a betegek nyugalma kedveért a vonat elejére, közepére is beilleszthetők volnának. Oly csekélybe kerülne a javasolt átalakitás s annyi szenvedés enyhitéséről, a mentő-ügy oly foku kiterjesztéséről van itt szó: hogy valóban alig kételkedhetünk a felől, miszerint maga az államvasutak is készséggel sietni fognak e régi közóhajtás megvalósitásával.

De, hogy a hivatalos bürocratiánál elengedhetetlen formaság se szolgálhasson a késedelem okául, vagy mentségül, vegye kezébe e fontos ügyet a kolozsvári mentő-egylet hogy annak buzgó elnökei dr. Brandt József és dr. Haller Károly egyetemi tanárok már neveikkel garantirozzák a megvalósitást is.

Egy emberbarát.

A torma nagybani termelése.

Kassa, febr. 7.

A mezőgazdaságnak egyik legjövedelmezőbb ága a torma nagybani termelése, mert ott, a hol a talaj viszonyok alkalmatosak a *torma* termelésre, kat. holdanként 800—1000 frtot, sőt azon felül is kilehet hozni brutto jövedelemként.

Megjegyzendő mindenekelőtt, hogy a nagyon agyagos kötött talaj tormatermelésre nem alkelmatos, mert az ilyen talajból keserü, csipős tormát nyerünk. Legszebb terméseket fog adni humuszban gazdag, agyagos talajon, de jól diszlik egyéb televényes homok talajon is. — Én, ki a tormát nagyban termelem, a következőleg járok el.

A tormatermelésre használandó területre rá hordatok először 250 m/m jól érett istáló trágyát, s akkor a talajt 60 c/m mélyre megrigoliroztatom. — Torma talajomat évente a kiszedés alkalmával hasonló mélyen rigoliroztatom s egy és ugyanazon talajon 6—8 évig termelek tormát.

Az ültetést mindig összel, október hóban eszközlöm, miáltal a lábgyökereknek télenát való eltartásától fel vagyok mentve, másrészt pedig a gyökerek már kora tavaszszal fejlődésnek indulnak, mindenesetre korábban, mintha tavasszal ültetném ki azokat. — Ültetésre debreczeni dugványokat használok, melyeket tudtommal az ottani gazdasági tanintézet igazgatóságától is be lehet szerezni. Ezeket a dugványokat csak egyszer kell beszerezni, azután már a termett torma alsó végétől kinduló lábgyökereket lehet felhasználni, a melyek 30—35 c|m hosszuak és 1 c|m vastagok legyenek. Az ültetést oly módon eszközlöm, hogy a megrigolirozott s a gyöktörzektől megtisztitott területen 80 c|m távolságban 25—30 c|m magas bakhátakat emeltetek, s ezen bakhátak középen egymástól 40 c|mnyire függőleges lyukakat furatok, s ezekbe helyezem el a dugványokat olyan módon, hogy azok felső vége 5 c|m—nyire kerüljön a föld alá. A dugványokhoz a földet jól oda kell nyomkodni az ültető fa segélyével.

Kora tavaszszal azután április elején másod izben pedig május közepén chilisalétrommal szórom be a bakhátakat, olyan módon, hogy egy-egy beszórásra 50—60 kgram salétromot adok egy kat. földre, miáltal nagymértékben segitem elő a torma fejlődését, a mi igen fontos dolog, mert a torma annál izletesebb és értékesebb, minél gyorsabban, minél nagyobbra fejlődik. Gondot forditok arra is, hogy táblám mindenkor gyommentes legyen. Junius közepén végzem a herélést, a mely müvelet abból áll, hogy minden szál gyökér mellől a földet eltávolittatom és a mellékgyökereket letépetem, hogy igy annál hatalmasabban fejlődjön a vezérgyökér. Ezt a müveletet akkor kell végrehajtani, ha a mellékgyökerek tollvastagságuak. Eljárásom e tekintetben a következő. Egy férfi munkás ásóval kezében halad elől s a bakhátak egyik oldalát közvetlen a torma mellett felássa, vigyázva, hogy magát a tormát meg ne sértse.

Utána megy 4—5 asszony, a kik a tormát oldaltdöntik, annyira hogy csak lábgyökere tartsa, az erősebb melékgyökereket pedig kés segélyével levágják, vigyázva, hogy az anya gyökér héját megne sértse. Ennek megtörténtével egy darócz darabbal le és fel simitják néhányszor a gyökeret; majd pedig a földet ismét reá huzzák, előzöleg azonban a fölösleges láb gyökereket is eltávolitják s csupán 23 darabot hagynak vissza. A föld feletti levélzetből is csak egy korona hagyandó meg 5—6 levéllel. A további ápolás gyomlálásra szoritkozik s legfeljebb arra, hogy augusztusban, ha a mellékhajtások nagyon megszaporodnának ismétlendő a perelés.

A szedést az első dér után eszközöltetem, rendesen november első felében, olyan módon, hogy a sorokkal párhuzamosan átsatván, egyuttal rigoliroztatok is. A sorhoz érve az anyagyökeret minden tartozékával együtt szedetem ki s a legerősebb lábgyökereket 30—35 czm. hosszuságban levágva, a szedés befejezte után mindjárt el is ültetem ugyanazon táblában, a melyet minden harmadik évben istáló trágyával, minden első és második évben 2 mm. sznperfoszfáttal láttatok el. A kiszedett tormát most már megtisztittatom s nagyságszerint 3 csoportban osztatom, azokat sorolván az első osztályba, melyek legalább 0.5 kgm. sulyuak. A termelési költségek hat holdanként 300—400 frt között, a nyersbevétel 800—1200 frt között ingadoznak. Piaczot minden nagy városban talál, de sőt jelentékeny kivitelünk is van főleg Oroszországba.

SZINHÁZ.

Görög rabszolga.

(Operette 3 felvonásban. Szövegét irta: *Owen Hall.* Zenéjét szerezte: *Sidney Jones.*)

Ennyi fényes, pazar kosztümöt még nem láttunk egyszerre a kolozsvári szinpadon. Csupa pompa, csupa ragyogás minden felvonásban. 40—50 ember mozog egész este a szinpadon, 7-től 10-ig tart az előadás s a szereplők — kezdve a primadonnától, le az utolsó kóristalányig és tánczosnőig — minden félórában más ruhákba öltöznek, ujdonatuj selyem kosztümökbe. Képzeljük ehhez hozzá a gyönyörü diszleteket s akkor tisztában lehetünk, hogy ez a mulatság nehány ezer forintba került.

Ilyen nagy megtiszteltetésben részesült a kolozsvári szinpadon *A gésák* szerzőjének uj operettje. *A görög rabszolga* szakasztott másaamannak, mondhatni: ikertestvére. A szöveg is ugyanarra a kaptára készült, a szereplők is ugyanazok, csak a hely és a nevek változtak. A gésákat római ruhába bujtatták s Japánból áthelyezték őket Rómába. Wuncsiból — Heliodorus lett, Imári márkiból — Marcus Pomponius, Mimózából — Antónia, Rolly-Pollyból — Aspasia, Juliettből — Iris, Reginald Fairfaxból — Dioméd A szövegnek se füle, se farka; tehát nem fárasztunk senkit meséje elmondásával. Szellemtelen is, tehát a *Görög rabszolga* szövege ugy hasonlit *A gésáké*-hoz, mint két tojás egymáshoz.

A muzsikája ennek is szokatlan, uj és nagy részben eredeti. Nem kevesebb, mint 30 énekszám van benne, valamennyi dallamos, fülbemászó s nem egy közülök valóban értékes is. Minden számot tánczolva énekelnek el, épen ugy, mint *A gésák*-ban. A primadonnától a kóristákig mindenki tánczol, énekel — véglehelletéig. A tánczok alatt besötétül a szinpad, a villamos reflektor rátüzi sugarait a fényes kosztümökben tánczoló szereplőkre s a vörös, kék, lila, zöld, sárga, fehér fényhatások egymást érik, a mi tagadhatlanul szemet gyönyörködtető látványosság.

Az előadás kitünő volt, bár kissé lassu tempóban ment. Aspasiát *Székely* Irén játszta — s bár ez a szerep a szó szoros értelmében vett subrett szerep s igy nem épen neki való — szép sikere volt benne. Játékát, énekét, tánczát egyaránt dicsérhetjük. Antóniát *Wlassák* Vilma játszta. A mi játékában hiányzott, azért kárpótolt énekben. Különben kezd most a prózával is megbirkózni. Irist *Komlósi* Emma játszta és most is nagy haladást mutatott. Dicséretére legyen mondva, ő volt legdiszkrétebb valamennyi között. A görög rabszolgát *Kassai* játszta sikerülten. *Bónis, Mányai, Fehér, Heltai, Váradi, Árpási, Turchányi, Korányi, Váradiné, Hegedüs, Szerafin* játsztak még kisebb szerepeket. A savanyu Pomponiust jól játszta *Leövey*, ki egy „Pukk —ám—pukk" kuplével örvendeztette meg a közönséget. A kesernyés Heliodorust *Nyárai* játszta s szá mos jó és rossz viczczel igyekezett leplezni, hogy szerepe egy garast sem ér. Különösen nagy derültséget keltett az, mikor egyik szereplő odamegy s azt mondja neki:

— Rosz hirt mondok.

— Jaj! Talán megkaptam Nagyváradot!?

(*b. á.*)

Pártoljuk a hazai ipart és termelést!

Felhivás:

a mélyen tisztelt Nagyérdemü közönséghez!

Tisztelettel értesitjük a nagyérdemü közönséget arról, hogy szövetkezetünk müködését mult hó 22-én megkezdette Beltorda utcza 6. szám alatt, a hol eddig is már szerencsések voltunk ipartárgyainkból több darabot elárusithatni, ugyszintén többrendbeli vállalatokat eszközölhetni.

Mivel azonban szövetkezetünk 52 féle iparágat képvisel és igy azon helyzetben vagyunk, hogy bármiféle megrendeléseknek, a legpontosabban eleget tudunk tenni, ez okból kérjük a nagyérdemü közönséget, ipartárgyakbani szükségleteiket, szövetkezetünknél megrendelni sziveskedjenek.

Kolozsvárt, 1900. évi febr. hó 8-án.

A kolozsvári Első Általános Iparszövetkezet igazgatóságának megbizásából:

Zatler Sándor,
vezérigazgató.

A nők és a hazai ipar.

Senki sem tehet többet a magyar ipar fellenditése és felvirágoztatása érdekében, mint épen a magyar nők.

Ezt nagyon jól tudta Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszterné, midőn nemcsak megirta szép czikkét a hazai ipar pártolása érdekében, de a mit hirdetett, tettel is behizonyitotta. Épen ezért nem helyeseljük egyik laptársunknak azon czikkét, melyben megengedi a kolozsvári hölgyeknek, hogy nemcsak bécsi, de párisi ruhát is viseljenek.

Mi bizunk a kolozsvári hölgyek hazafiságában és hisszük, hogy Hegedüs Sándorné példáját követni fogják.

Ha a magyar táncz érdekében mozgalmat inditottak, akkor minden esetre a magyar ipart is pártolni fogják s különösen a magyar viseletet meghonositják.

Nem kell azzal törődni, hogy hazai szöveteink talán durvábbak, mint a külföldiek, mert hiszen Bajza József, a nagy ódaköltő is azt mondja:

„Függjön rajtad darócz bár
S szembántó szinzavar
Becses, mikor hazáért
Égő szivet takar."

Nyilatkozat.

Alólirtak ama hazafias, nagy horderejü mozgalomról, a mely a hazai ipar és termelés támogatása érdekében országszerte megindult, örömmel értesülvén, ahhoz való készséges csatlakozásunkat bejelentjük:

Kolozsvárt.

Lászlóczky Péter mészáros, Veress Gyula irodatiszt, Keppel Mátyás mészáros, Manás József fogadós, Bloch Péter sertés kereskedő, Fekete Árpád r. biztos.

Torda-Szent-László.

Tamo Gyula ev. ref. pap, Gebe István mészáros. Toth Ferencz mészáros.

Szamos-Ujvár.

Zaka Jakab kereskedő. Kheol Sándor, kereskedő. Zala Gerő kereskedő.

Alsó-Zsuk.

Balla Ferencz, mászáros.

Felenyeden.

Veres Kálmán ifj. gazdatiszt. idsb. Veress Kálmán ev. ref. lelkész. Kónya József ny. ev. ref. lelk.

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, február 9.

Az „Ellenzék"-re

elő lehet fizetni bármely naptól kezdve.

— **Márczius 15.** A kolozsvári márczius 15-iki ünnepélyeket rendező állandó bizottság már legközelebb ülést fog tartani, hogy az idei ünnepély programmját megállapitsa. Az ünnepi beszéd megtartására, mint halljuk, dr. Bartók Györgyöt óhajtja megnyerni a bizottság. Az ünnep keretében E. Kovács Gyuláról is lesz megemlékezés, mint a ki, a mig élt, mindig résztvett hatalmas szavalatával az ünnepélyeken.

— **A kolozsvári hivatalnokok kitüntetése.** A kolozsvári dohánygyárnál, a legutolsó kapus is, midőn szolgálata 39. évét betöltötte, feljelentették magasabb helyre érdemkeresztel való jutalmazásra. A p. ü. hatóságoknál, ha 10—15 évet szolgál valaki már czimeket, kitüntetéseket eszközölnek ki számára. Igy van ez az igazságügynél, a belügyminiszterium alatt szolgáló hatóságoknál és számos más szolgálati ágnál. Van egy szolgálati munkakör, a hol egy két benfentest kitüntetnek, a teljes odaadással munkálkodó és sikereket felmutató többi tisztviselőket pedig páriáknak nézik, más szolgálati ág tisztviselőihez képest, ezeket valósággal koplalni engedik, oly mostohául fizetik, munkával és felelősséggel nagyobb mértékben megterhelik, elismeréssel pedig egyáltalán nem jutalmazzák. Itt nem méltányolják a képességet, hibául rójják fel az egyéni tehetséget, nem honorálják a szorgalmat, semmire sem becsülik az eredményeket. Itt ha 45 évet nagy sikerekben leszolgál valaki magasabb állásban, a nemzeti állam megerősitése, az állam háztartás jövedelmének fokozása terén nagy eredményt ér el, a miniszter egy féliv papiron 3 sorral kifizeti, midőn nyugdijba küldik. Egy másik, ha lankadatlan munkában eredménydus szolgálat után, folyton mostoha fizetés mellett sinlődve eléri a 65 évet, nyugdijba kergetik, tekintet nélkül arra, hogy munkálkodni bir s nehány hó mulva lenne csak negyven éve. Felemlitjük ezeket, mert ha bár nem vagyunk barátjai a cziczomának, igazságos mértékek alkalmazását óhajtjuk. Széll Kálmán miniszterelnök figyelmét felhivjuk, tekintettel a törvény, jog és igazság elveire, vessen egy pillantást ez igazságtalan és méltánytalan intézkedésekre.

— **A szamosfalvi ólarczosok ügye.** Még mindig folyban vizsgálat a szamosfalvi merénylet ügyében. A részleteket a vizsgálat érdekében, ma még nem lehet nyilvánosságra hozni. Olyan körülmények merültek fel ujabban, melyek valószinüleg az eddiginél esetleg több fényt fognak vetni e rejtélyes ügy megvilágitására. Kanabé százados állapota javult, neje azonban még őrzi az ágyat. A falu intelligenciája és népe tömegesen járul részvétét tolmácsolni a merénylet felmerülése okáért s örömüknek adnak kifejezést, hogy a köztisztelet és szeretetben álló százados és neje veszélyen tul vannak. Az Ellenzék tegnapi hirének ama részét, hogy az oláh lakosságra illenék csupán a demorálizáczió vádja, oda kell kiegészitenünk, hogy az $^1/_3$ részben magyar $^2/_3$ részben román ajku lakosságnak utóbbi részében vannak nagy számmal kötelesség tudó erkölcsös egyének, s igy határ vonalat a kettő között vonni már azért sem lehetséges, mert e tekintetben a mérleg egyik felé sem mutat különös elhajlást. Szamosfalván „különben az eset óta minden csendes és a rendet semmi figyelemre méltó inczidens sem zavarta meg.

A vizsgáló biróság az egyik terheltet Holding Ilia szamosfalvi bérest, kihallgatás után, ma szabadlábra helyezte.

A másik terheltnél, Burzsován Sándornál, befogatása alkalmával, az ágy alatt egy pár zsidó vuklit, egy utánzott asztrakán muffot és fátyolt találtak. Mind ezek szokatlan rekvizitumok egy béres öltözetének kiegészitéséül aligha szolgálhatnak.

— **Tulzsufoltság a kórházban.** Alig nyitották meg az uj Karolina-kórházat, máris tulzsufoltságról szól a panasz. A kór-

---

várni lehetett, ámbár meg volt lepetve és tudomásul birt arról, hogy csak a rendes mindennapi délutáni selyem ruháját és fökötőjét viselte.

De azért, ámbár talán igy volt jól, a hogy volt, azt sugta a hugának, hogy egy kis átöltözködést, a lady Beauclerk Éva első látogatásának az elfogadására szükségesnek tartott volna.

Dóra, mint rendesen, megigazitotta a nénje félrecsapott fökötőjét és a kis kövér arczát körülvevő lágy szürke fürtöket helyresimitotta.

— Nénikém, maga igy, a hogy van, nagyon csinos! — mondá gyöngéden. Drágám, maga mindig csinos és tudja, a vendégekért való cziczomáskodás nem urias! Mondja meg a cselédeknek, hogy a kertbe hozzák ki a teát — ilyen szép időben szégyen a házban maradni! — és maga is kijöjjön, mihelyt teheti és Matt bácsinak mondja meg, hogy őt is várom. És most mennem kell, hogy lady Évát mulattassam. Azt hiszem, hogy ő látta Matt bácsit beszaladni. Ugy-e szép kis jószág?

— Oh, igen — ő nagyon szép!

Flower kisasszony sokat kifejező tetszéssel mosolygott az előtte álló alakra és valóban Dóra az ő fehér ruhájában, egy pár sötétpiros rózsával a kebléhez tüzve, eléggé szép kép volt arra, hogy a saját, vagy bárkinek a hiuságát indokolja. A kis szőke Évát teljesen elhomályositotta, ámbár az halvány kék kázsmir ruhájában nagyon jól festett.

Dóra kiszaladt a vendégéhez a ház egyik oldalán végignyuló pázsitos térre, melyet szétágazó nagy lombos ágaival egy óriási vén fa árnyékozott be.

Dóra ott ült volt a nagybátyját csevegésével mulattatva, mig az pipázott, midőn a roxminsteri kocsi, egy határozottan ócska és kopott jármü, a zöld ajtó előtt megállott. Első pillantása a kis kék ruhás alakra és szőke főre, elég volt tudtára adni, hogy a kocsiban ülő leány ki volt és a Lady Éva nevének a kiáltása elég volt, hogy Matt bátyja a hirlapját és a dohánytartóját felkapja és tőle telhető gyorsasággal a házba siessen.

Tehát Dóra a vendégét elfogadni egyedül maradt és ámbár még nem beszéltek együtt tiz perczig, midőn ő most beszaladt, hogy a künt való teázásra utasitásokat adjon és a nénje meg nem jelenése oka után tudakozódjon, ők már barátnék voltak. Dóra, a lady Éva finom kis arczába és alakjába és bátortalan módorába szerelmes lett és Lady Éva, a másiknak a vidámsága, élénksége és szépsége által meg volt igézve.

Lady Éva „nagyon különösnek" gondolta Veretől, midőn az azt mondta, hogy későbben be fog oda térni, hogy őt haza kisérje és lelkedéssel köszönte meg az iránta való figyelmét; de a Foliot kisasszony szép arczát látva megszünt azon csudálkozni. Még az ő kedves, borzasztó, léha, reménytelenül betyáros módoru testvére is kénytelen volt egy ilyen szépséget bámulni.

— Ezzel a gondolattal foglalkozott, midőn Dora visszatért hozzá és melléje leült.

— Bocsásson meg, hogy itt hagytam, mondá. A nagy néném után néztem és azt mondtam neki, hogy kegyed itt künt szeretne teázni — és rögtön kihozzák. — Nevetett. Félek, hogy maga azt fogja rólunk gondolni, hogy szökési mániában szenvedünk! Látta a nagybátyámat?

— Én — én azt godolom, hogy láttam. De nem én tőlem szaladt el? — csudálkozva.

— Nem éppen magától, de a magáról alkotott fogalmától. Tartok tőle, hogy ő magát egy félelmes egyénnek képzeli.

— Én — én nem gondolom, hogy engem annak képzelhessen — mondá Lady Éva pirulva — miután látott.

— Én sem gondolom; de ő nem látta magát. A Dora ragyogó szeme mosolygva futott végig az előtte levő gyermekes alakon, gyöngéden érintette az övéhez közel nyugvó kis kezet. Nem — én sem gondolom — ismétlé.

Az erősebb természet már is érvényesitette magát és a gyengébb ösztönszerüleg megengedte annak az uralkodását.

Éva piruló arczcal közelebb huzódott Dorához.

— Foliot kisasszony, ugy örülök, hogy magát megösmertem! — mondá nagyon bátortalanul, de egyuttal nagyon komolyan. Természetes, hogy ezt mondani csak udvariasság, de én valósággal és igazán érzem! Reményiem — én olyan egyedül vagyok! — reménylem, hogy ha — ha maga ugy találja, hogy szeret engem — mi barátnék leszünk — igazi barátnékat értek — nem csupán csak ösmerősöket. Pirulva hallgatott el egy pillanatra. Mielőtt magát láttam, előre megmondtam Verenek, hogy szeretni fogom magát, — mondá — és most, hogy látom, még sokkal jobban szeretem, mint a hogy gondoltam. És, ha teheti, maga is szeretni fog — ugy-e?

A két szék nagyon közel volt egymáshoz. Dora az ő saját jellemző modorával válaszolt. — Karjával átölelte a másikat és megcsókolta.

— Édes, mi a legjobb barátnék leszünk ezen a világon! Tudja, én is egyedül vagyok itten, mert a régi barátnéim és ösmerőseim oly távol vannak, hogy majdnem azt lehet mondani, hogy eltüntek az életemből.

(Folytatása következik.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

ház összes osztályai annyira tömve vannak, hogy maholnap egyetlen beteget sem képesek felvenni. A kórház igazgatósága ezen a bajon segitendő, 35,000 forintért megvette a közelben fekvő iskolát, abba telepiti a szolgaszemélyzetet, hogy a kórházi betegek elhelyezésére több hely jusson, mert most is mindenüvé pótágyakat kellett betenni a betegek nagy száma miatt. Az iskola közelébe barakokat terveznek, hogy odahelyezzék azokat az idült betegeket, kik hosszabb ideig feküsznek a kórházban. Mindenesetre nagy baj az, hogy olyan kevés előrelátással épittette az állam az uj kórházat, mely olyan rengeteg nagy összegbe került. Mi lesz nehány év mulva, ha már ma nem képes befogadni a betegeket? Alig felejtettük el a Károlina-kórház mizeriáit s máris ujra mizeriákról szól a panasz!

— **Hazai iparczikkek csarnoka Kolozsvárt.** A kolozsvári első általános iparszövetkezet árucsarnoka örvendetes lendületnek indult. Az oda helyezett tárgyak mind olyan készitmények, melyek előzetes birálaton mentek keresztül. A közönség tehát jó czikkeket kap. Az árak is szolidak s egykét kivétellel a külföldi hasonczikkek áraival egyenlők. Ügyeljen is az igazgatóság arra, hogy jó készitmény és szolid árakkal folytassa az üzletet, mert a sürü garas mindig többet hoz be, mint a ritka forint. Az iparcsarnok a Beltorda-utczában van s ott a kézmüipar körébe tartozó bármily tárgyat megrendelhetnek, mert szolidul, felelősség mellett elkészitik.

— **Ovációó Széchy Károlynak.** Széchy Károly dr., egyetemi tanár több hétig tarsó sulyos betegsége miatt csak tegnap jelenhetett meg először az egyetemen, hogy megkezdje második félévi irodalom-történeti előadásainak sorozatát. A népszerü professzort már terembe lépése alkalmával zajos óvációban részesitették nagyszámu hallgatói s beszádét, melyben arról a meleg szeretetről szólott, mely őt hallgatóihoz és azon tanszékhez füzi, melyről mindig gyönyörüség volt neki a magyar nemzeti eszméket, az irodalom és nemzeti müvelődés történetének titkos rugóit fejtegetni, többszöri éljenzéssel szakitották félbe. Ezután áttért a magyaros iskola tárgyalására s érdekes vonásokkal rajzolta meg a magyar nők szerepét a magyar irodalom megujhodása korában. Előadás végével is zajosan megéljenezték.

— **Részeg emberek tragédiája.** Alig 24 óra alatt 3 holttestet fogtak ki a Szamosból. A rendőrség vizsgálata mind a háromról azt deritette ki, hogy részegen estek a vizbe. Tegnap reggel egy tüzér hulláját fogták ki a Szentgyörgy-hidjánál a halászok. Ugyanaznap egy részeg kocsis esett bele a Szamosba s holtan fogták ki a vizből. Ma reggel egy paraszt embert huztak ki a Szamosból, a ki szintén részegen esett bele a vizbe. Neve Bozsán Juon. Szerencsésebben járt a többieknél, mert a rendőrök még élve huzták ki a vizből, melybe belefulladt volna, ha a rendőrök idejekorán észre nem veszik.

— **Kolozsvári polgárok igazságtalan zaklatása.** A m. é. nyarán a kolozsvári regalé bérlőség uj bérlők kezeibe ment át. Ezek felvették az italokat magánosoknál ép ugy mint italkereskedésekben. Számba vették azt is, kifizette meg boráért az adót, ki nem. Ez ügy elintézése után, a városi kapitányság egymásután igézte meg a polgárokat. Ez ügy elintézéséből csak egyet idézünk. X. Y. *magán fogyasztó ur* 1898-ban hozatott 679 és fél liter bort. Ezért a közp. szállitó hivatal 3908. sz. fuvarbárczája szerint, az illető fogyasztó a Káhán Nátán 1136. számu nyugtája szerint a 63 frt 54 krt kifizette és az összeget a szállitóhivatal a fogyasztótól átvette. Midőn igazságtalanul rendőrség elé hurczolták X. Y. urat, ez hirtelenében nem tudta felmutatni a bárczákat a fizetésről, mert hiszen ki gondol arra, hogy egy összeget másodszor is követelhetnek. Azonban polgári esküjével ajánlkozott bebizonyitani az adólefizetés teljesitését, hivatkozva a Káhán könyveire és hivatalnokaira a fizetés teljesitésre nézve.

Ezzel megnyugodva távozott. Ám de a Káhán köuyvei ugy látszik a fizetéseket nem tüntetik ki, a Káhán hivatalnokai pedig hamis tanuságot tesznek, a polgár becsületszava, eskü felajánlása, a hamis tanubizonysággal szomben nem számit, mert 27287—899 sz. a. a főkapitányság X. Y. polgárt elmarasztalta a 63 f. 54 kr. adó másodszori megfizetésére. Miután ez itélet azt a látszatott tünteti fel, hogy nem a polgárok érdekét, hanem a volt bérlő érdekeit szolgálja a rendőrség, a polgárok zalatása és megkárositásával, kérjük Szvacsina Géza polgármestert, hogy ez ügyben soron kivül szigoru vizsgálat inditson és a polgárok érdekeit védje meg.

— **Államvasutasok adómentessége.** Budapest után több város kirótta a vasutasokra a községi pótadót. A vasutasok pótadóval való megterhelésének ügye most országos ügygyé nőtte ki magát. Foglalkozik vele a keresk. miniszter, foglalkoznak a törvényhatóságok.

Budapest székes főváros közgyülése tegnapelőtt tárgyalta ezt az ügyet. Számba vették, hogy a főváros 28 ezer korona jövedelmet veszit, ha az államvasutak tisztviselőinek adómentessége törvényhozásilag kimondatik. Ennélfogva sürgösen felirnak a képviselőházhoz és elhatározták, hogy táviratilag kérik hozzájárulásra az ország többi törvényhatóságait. A társtörvényhatóságokat hasonló szellemü felirattételre kérik fel. A táviratot Kolozsvár tanácsa már megkapta.

— **A székely kivándorlásról.** Budapesten a Magyar Közgazdasági Társaság tegnap esti ülésén László Gyula, a marosvásárhelyi iparkamara titkára érdekes felolvasást tartott a székely kivándorlásról. Előadó a székelyek kivándorlását két részre osztja: a vám háboru előtt és a vámháboru után való időszakra. Ismertette a hatvanas évek óta felmerült mozgalmakat, a melyek meg-meg nyultak a kivándorlás megszüntetése végett, de eredménytelenül. Statisztikai adatokkal, számokban kimutatta, hogy a kivándorlás a hatvanas évektől kezdve fokozatosan nagyobb méreteket öltött, mig Erdélyben, sőt magában a Székelyföldön is, az oláhság tért foglalt. A kivándorlás oka előadó szerint a szegénység és a keresethiány s jellemzésül megemliti, hogy például Orosháza községnek több és módosabb lakossága van, mint Csik-Háromszék és Udvarhelyvármegyék összes városainak. Hibáztatja a kormányt, hogy a vasutakkal csak a szászoknak kedvezett; Brassónak, Szebennek ötfelé ágazó vasuti csomópontjaik vannak, s a Székelyföld jelentős vidékein még nem ismerik a gőzmasinát. Elsőrendü feladatnak mondja, hogy a székelyek fölvegyék a versenyt a szászokkal és románokkal, kövessék azokat a gyakorlatias ténykedésben s ne bizakodjanak el, hogy az államhatalom velük van. A kivándorlás csökkentésére kiváló fontosságnak mondja, a tervezett munkás közvetitő-irodák létesitését s végezetül a társadalmi és kulturális intézetek szövetkezését, s jelesen az Emke, Székely-Egyesület, Székely Iparkamara stb. között a föladatok rendszeres fölosztását javasolja. A nagyérdekü felolvasást, a mely társadalmi bajaink egy nem csekély fontosságu kédését tette szóvá, állandó érdeklődéssel és feszült figyelemmel kisérte a hallgatóság, a melynek soraiban ott voltak: Láng Lajos v. b. t. t., Ghyczy Béla altábornagy, Bedő Albert államtitkár, Gál Jenő és Máday Izidor min. tanácsosok, Halász Sándor és Vizaknay Antal osztálytanácsosok, Teleszky és Neumann min. titkárok, Valkó Lajos bankigazgató, Mandelló Gyula egyet. tanár, Bamberger Béla dr., Gorove László és Fekete Ignácz, a Magyar Közgazdasági Társulat választmányi tagjai stb.

— **Világtalan asszony** segitségére Kapatán Marie divatárusnőtől két koronát, Grobois Jánosné két koronát, Tulogdy Samuné 3 koronát adott. A 7 árvának Bolygótól Kolozs-Borsáról 1 koronát vettünk. Rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Óriási hógörgeteg.** Skótországban, Kincraig vasuti állomás közelében iszonyu pusztitást vitt véghez mult héten egy hólavina, mely sajátságos módon keletkezett. A Craigmegachid nevü hegy lejtője ott 500 méternyi magasságig csaknem függőleges és a hatalmas szirt magaslatán a hegyi patakok és leomló hótömegek üstöt formáltak, melyben a legutóbbi hetek hóviharai alatt óriási hótömegek rakodtak le. A mikor az idő megenyhült, az alsó részek megolvadtak és a hótömeg támaszát elvesztette, irtózatos erővel lezuhant, magával ragadva mindent, a mi utjába akadt. A lavina vén élőfákat gyökerestől tépett ki és hatalmas szikla tömböket ragadott magával, melyek némelyike több mint husz mázsát nyomott. Utközben a lavina elpusztitott egy vadasparkot és a benne levő állatokat megölte.

— **Hogy lőnek a burok.** A „Voss Ztg.“ érdekes adatokat közöl a burok kitünő jártasságáról a lövésben. A nevezett lap igy ir: A burok czélzási biztonságáról volt alkalmuk meggyőződni egy berlini lövöldében a Loewe-féle fegyvergyár hivatalnokainak. Körülbelül négy év előtt Transvaálból öt ur érkezett ide, hogy az emlitett fegyvergyárban nagyobb mennyiségü fegyvert rendeljenek Transvaal számára. A burok maguk ellenőrizték a fegyverek kipróbálását. A gyár egyik magasabb hivatalnoka is jelen volt s a fegyvermunkások legjobb lövői által lövetett az 500 méternyi távolságban fölállitott alakra. A gyakorlott lövészek csaknem valamennyien czentrumot találtak. Ezt azonban a burok nem vették sokba, mert közönyösen vonogatták vállaikat. Szótlanul vette kezébe a burok egyike egy 70 éves öreg ur, az egyik fegyvert s az alaknak először jobb, azután bal szemét lőtte át. A harmadik lövés az egyenruha harmadik gombja alatt találta. Csaknem ugyan ily módon czélzott és lőtt a többi bur. De csaknem hihetetlen lövési bravurt produkált az urak egyike, a mennyiben az alak feje körül gyors tüzelésben egy golyókoszorut rögtönzött. A legcsodálatra méltóbb ebben az volt, hogy a hat golyó egymástól pontos távolságban hatolt a czéltáblába, mintha a távolságokat előbb czentiméter mértékkel mérték volna ki. Midőn a burok kitünő czélzási képességét magasztalták, azt felelték, hogy otthon minden honfitársuk ily jól lő.

— **Angyalcsinálás Spanyolországban.** Madridban nagy felháborodás uralkodik ama gyalázatos állapotok miatt, melyeket az ottani lelenczházban konstatálták. 1339 gyermek közül, kiket 1899-ben felvettek, nem kevesebb mint 662, tehát majdnem a fele, rossz táplálkozás következtében meghalt, mert a lelenczház igazgatósága nem fizeti a dajkákat, hanem eltüri, hogy azokat lelkiismeretlen ügynökök kihasználják. A madridi lelenczházban, hol most 8000 gyermeg van, ezt az aljasságot már évek óta eltürik.

— **A tenger áldozatai.** Egy legutóbb közzétett statisztikai kimutás szerint 1899-ben tengeren, amennyire eddig kipubatolni sikerült, 1341 hajó veszett el és pedig 1002 vitorlás hajó, 372, 406 tonna és 339 gőzhajó 275, 671 tonna tartalommal. A szóban levő statisztika ezenfelül még 5155 hajót sorol föl, melyek sérüléseket szenvedtek.

— **A bromálom.** Egy angol orvosi lap csodálatos dolgokat beszél a brommal való elaltatásról, melynek segélyével dr. Macleod angol orvos Chinában meglepő gyógyitásokat vitt véghez. A brom és a brómsók tudvalevőleg altatólag hatnak az emberrel A „bromálom“ alatt, melyről az angol orvos beszél, egy 5—9 napig tartó állapot értendő, mely alatt a brommal elaltatott egyén olyan mélyen alszik, hogy a leghevesebb rázással sem lehet fölébreszteni. Az elaltatott sem járni, sem állni, sem ülni, sem beszélni nem képes, se nem eszik, se nem iszik és ha magára hagyják, semmiféle szükséget nem érez. A pacienst, hogy el ne erőtlenedjen, a mesterséges álom alatt tejjel táplálják. A bromálom az angol orvos állitása szerint alkalmas arra, hogy a legsulyosabb idegbajt is meggyógyitsa. Mialatt az álom tart, az idegek teljesen kipihenik magukat és a mikor a beteg fölébred, ugy érzi magát, mintha kicserélték volna. A brommal való elaltatás hasznosságára az angol orvost az vezette rá, hogy egyik paciense, egy neurasthenikus hölgy, aki kilencz év óta morphiomaniakus volt, tévedésből 75 gramm bromot vett be egyszerre, mély álomba merült és amikor fölébredt, morphiumot többé nem kivánt és idegessége is megszünt.

Mulatságok.

Jogász-bálra előjegyzett páholyokat zártszékeket és egyéb jegyeket szombaton, febr. 10-én a bizottság irodájában (Unió-u. 20. sz.) febr. 11 én a New-York“ szállóban levő pénztárnál, a bál napján pedig a szinházi pénztárnál lehet kiváltani.

*

„A *Vasuti Olvasó és Dalkör*“ f. hó 1-én sikerült dalestélyt rendezett a városi vigadóban Török Sándor főmérnök, egyleti elnök védnöksége alatt. Az estélyen megjelentek: Béldy Ákos gróf főispán, Feilitzsch Arthur báró orsz. képviselő, Szvacsina Géza polgármester, Schandl Mihály máv. üzletvezető, Dax Adolf máv. üzletv. helyettes, dr. Veress Lajos orv. tanácsadó, Tamássy, Dallos stb.

Hölgyek közül a következő asszonyok: Szvacsina Gézáné, Török Sándorné, Farkas Ödönné, dr. Veress Lajosné, Andrássy Gáborné, özv. Ban Achillesné, Csigás Pálné, Eszbrücker Pálné, Görgényi Györgyné, Hegedüs Jánosné, Marosi Györgyné. Pauer Ödönné, Piatrik Ferenczné, Sáry Árpádné, Spierer László, Szabados Lajosné, Szabados Jánosné, Vrigt Lajosné, Zalatács Lászlóné stb.

Lányok: Schandl nővérek, Török Olga, Andrássy Emire, Bán Amalia, Budarevics Miczi, Csengeri Ilonka, Czetthoffer Róza, Faik Mariska, Ferenczi Róza, Fedry Mariska, Fisch Regina, Ferey Vilma, Gátfalvi Annuska, Görgényi Juliska, Halom Juliska, Hegedüs Gizella, Jakab Róza és Klárika, Kendefi Biri, Király Mariska, Klösz Teréz, Koncz Regina, László Róza, Máthé Vilma, Merza Róza és Vilma, Orsója Annuska, Pál Mimike, Presztai nővérek, Spierer Sárika, Szász Mariska, Várady nővérek, Wolfgang-nővérek stb.

*

Majorbál. Major tánczmester bálja, mely ferb. 17-én lesz, igen sikerültnek igérkezik. E tánczmulatságnak megvan az az előnye, hogy habár bál a neve mégis a szigoru báli szabályokat nem kell betartani, a mennyiben e mulatságon a 8 éves lányoktól a felnőtt lányokig mindenki jól és fesztelenül mulathat. Major utolsó összgyakorló estélyét vasárnap tartja meg.

Jótékonyság.

Adakozás. Az „erdélyi bank és takarékpénztár r. t.“ a siketnémák kolozsvári intézete javára és a Kolozsvárt létesitendő vakok intézete javára 100—100 korona kegyes adományt küldött, mely kegyes adományokért a felügyelő-bizottságok ez uton is hálás köszönetet mondanak.

*

Nyilvános nyugtázás. A vörös kereszt egylet Kolozsvár városi népkonyha intézménye fenntartásához b. adományaikkal következők járultak (III. kimutatás): gr. Mikes Miklósné 20 korona, gr. Toldy Horváth Lajosné 10 korona, Haller Rezsőné 4 korona, Szász Domosné 6 korona. Továbbá Zeyk Dánielné 15 kiló zsir, Burgya Tódor nagyobb mennyiségü disznó ázalék. Mindezen szives adományokért hálás köszönetét nyilvánitja, Kolozsvárt, 1900 febr. 9-én, az elnökség.

*

Nyilvános köszönet. A kolozsmegyei takarékpénztár r. t. az Erzsébet Mária vörös kereszt kórháznak 40 koronát volt szives küldeni. Ezen kegyes adományért e helyen is hálás köszönetet mondunk. Kolozsvár, 1900. febr. 9., gr. Schveinitz Gyuláné társelnök, dr. Benel János titkár.

*

Adományok a Mentő-Egyesületnek. Az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság 100 koronát, a kolozsvármegyei Takarékpénztár Részvénytársaság 40 koronát adományoztak az önkéntes Mentő-Egyesülnek, Fogadják e nagylelkü adományokért az egyesület hálás köszönetét.

LEGUJABB.

Az „Ellenzék“ távirati, telefon tudósitásai és sürgöny-levelei.

Mi lesz?

Budapest, febr. 8.

A képviselőházban még mindig foly a költségvetés tárgyalása egyhangu unalmassággal. Még Tisza István sem tudta feleleventani a Házat, mely csak ugy kong az ülések alatt, mert azok a honatyák is, kik rászánják magukat a Házban való megjelenésre, a beszédek alatt a legtöbb időt a folyosókon és a buffetben fecsegik el.

Végső napjait éli ez a parlament már, nincs benne élet, munkaképesség. A törvényjavaslatokat csak ugy leörlik s mindenki várja, hogy már oszlassák fel.

Az ellenzék is csak olyan immelámmal vesz részt a vitában, s a kik künn a leghangosabban kiabálnak, a parlamentben, mikor beszélni kellene, vagy elkésnek vagy másutt vannak elfoglalva. Különösen, mióta a Kossuth-pártban ujra az Eötvös frakczió kerekedett felül, a párt nem fejt ki akkora akcziót, a mekkorát a nemzet vár tőle.

Eltekintve attól, hogy a katonai javaslatokat olyan czimen engedte keresztül menni, a mostani költségvetési vitanál is oly lanyhán viseli magát, mintha nem volna többé erő benne. Pedig, hogy van, megmutatta az obstrukczió alatt, habár akkor Eötvösék mindent elkövettek az obstrukczió meggátlására.

A kormánypárt, daczára a nemzetiek bevonulásának, most is olyan, mint volt Tisza, Szapáry, Bánffy alatt. Csak akkor mozdul meg, ha a generális direkt ukázt ad ki.

Hallgat vagy jobban mondva végzi odahaza a dolgát.

Nem sokat törődik az ülések iránt, hadd végezzék a munkát az ellenzékiek, kiknek ugy is az orálás a kenyerük.

Ilyen körülmények között maga Széll is kezdi belátni, hogy jobb lesz még is ezt a parlamentet hazaküldeni s uj választásokat kiirni.

Ezek szerint tehát uj választásoknak néz a nemzet elébe, de vajjon csakugyan olyan tiszták lesznek-e, mint azt a kormányelnök igérte?

Majd meglátjuk.

A költségvetés.

Budapest febr. 9.

A képviselőházban a költségvetési vita előreláthatólag befejezést nyervén, a szavazás valószinüleg a szombati ülésben meg fog ejteni, a részletes vita azonban a kisebb tárczák tárgyalásával csak hétfőn fog megindulni. Mint a „Kel. Ért.“ jelenti, a függetlenségi-párt ugy az udvartartás költségeinél, mint a közös kiadások tételeinél vität szándékozik kezdeni.

Uj lap.

Budapest, febr. 9.

A Kel. Ért. tudatja:

Széll Kálmán miniszterelnök több izben kifejtett álláspontjához hiven a nem magyar ajku nemzetiségek teljes kibékitését tüzvén ki czélul, ez irányban már is sok jelenség mutatkozik, melyek a kivánt sikerrel biztatnak. A tulzók sajtója a legutóbbi időben mérsékeltebb hangon tárgyalja a közügyeket, de lényegesen hozzá fog járulni a kölcsönös megértéshez ama hirlapi vállalat, mely legközelebb a fővárosban magyar nyelven a magyar nemzet és a nemzetiségek közti kölcsönös egyetértés létesitése érdekében meg fog indulni s a melytől, mint politikai körökben hirlik, a kormány sem áll messze.

Országgyülés.

Bpest, febr. 9.

A képviselőház mai ülésén folytatták a költségvetési vität.

Az első felszólaló Okolicsányi László, Ugron-párti volt.

Hosszasan foglalkozott Tisza István tegnapi beszédével.

Az országban uralgó korrupcziót nemcsak a Bánffy, hanem a Tisza bünének is tartja.

Élesen birálja a költségvetés egyes tételeit.

Végül kijelenti, hogy nem fogadja el azt.

Széll Kálmán miniszterelnök állott fel azután szólásra. Először is Komjáthy beszédével foglalkozik. Kijelenti, ha Komjáthynak a nemzetiségi kérdésben mondott vádjai igazak volnának, nem merné a fejét felemelni.

Majd igy folytalja:

Programmomhoz hü maradtam és a *magyar államesszmét, annak kiépitését állitottam oda ideál.*

Azonban egyenlőséget akarok, egységes államot, mely befogadja sánczaiba vallás és nemzetiségi különbség nélkül a haza minden polgárát.

Ezután pontról-pontra megczáfolja Komjáthy összes vádjait a nemzetiségi kérdésben.

Nagy tetszés.

Biró Lajos odakiáltja Komjáthynak: Minden vádja tendencziózus.

Széll folytatja:

A politikám az, *hogy igazságot* mindenkinek.

Erély, de nem *erőszak.*

Nem *nyugtalanitani*, hanem *nyugodttá* kell tenni a nemzetiségeket, hogy megértsük egymást.

Hosszantartó viharos taps és éljenzés.

A háboru.

Budapest, febr. 9.

Londonból sürgönyzik:

Katonai körökben tegnap este elterjedt hir szerint a hadügyminiszterium délután táviratot kapott, mely szerint Buller már egészen Deodropig nyomult előre. A hadügyi hivatal azért nem teszi közzé e hirt, mert attól fél, hogy Buller Ladysmithig még akadályokba ütközhetik.

Egy érsek támadása.

Páris, febr. 9.

Még ritkán támadott egyházfejedelem ugy kormányt, mint az aix-i érsek.

Egy nyilt levelet tesz közzé, mely vád lesz a franczia miniszterelnök intézkedésére, melylyel az aixi érseknek és más püspököknek a fizetését lefoglalta.

Büszke vagyok, irja levelében, hogy a kormány velem szigorubban bánik, mint kartársaimmal.

Sohasem zavartam meg egyetlen szóval vagy egyetlen czélzással a világi hatóságokhoz való viszonyt.

A vallásügyi minister állitása **tehát nemtelen, alávaló hazugság, otromba sértés**, melyet visszavágok szerzőjének az arczába. Aki az ország törvényét megsérti, az a miniszterelnök, mert ellopja tőlem fizetésemet.

— **Időjárás az erdélyi részekben.** A kolozsvári üzletvezetőséghez a következő jelentés érkezett az 1900 évi Feruár hó 9. napi időjárásról:

Vonal	Hőmérsék R.	Időjárás
Üzletkezelőség	-l- 3	csendes esős
Nagy-Várad	-l- 3	csendes borult
Kolozsvár	-l- 3	derült csendes
Torda	-l- 2	csendes derült
Maros-Ludas	-l- 4	borult ssendes
Maros-Vásárhely	-l- 1	csendes köd
Szász-Régen	-l- 1	derült csendes
Tövis	-l- 3	csendes derült
Dicső-Szt.-Márton	-l- 3	derült csendes
Sóvárad	-l- 1	borult csendes
Kis-Kapus	-l- 4	derült csendes
Segesvár	-l- 2	borult csendes
Sz.-Udvarhely	-l- 2	derült csendes
Brassó	-l- 3	csendes derült
Sepsi-Szt.-György	-l- 1	ködös csendes
Csik-Szsreda	-l- 3	csendes ködös
Csik-Gyimes	-l- 3	borult csendes
Kézdi-Vásárhely	-l- 3	borult csendes
Zernest	-l- 7	borult csendes
Predeál	-l- 4	borult csendes

Milyen idő lesz holnap? Az orsz. meterologiai intézet ma délután 4 órakor Kolozsvárra érkezett jelentések szerint: *Enyhe, eső, később derült.*

Főszerkesztő:
BARTHA MIKLÓS.
Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
MAGYARY MIHÁLY.

NYILTTÉR.*)

Az „Ellenzék“ f. hó 3 án megjelent 27-ik számának nyiltterében, Dán József nagyenyedi mészáros által közétett sértegető nyilatkozatra, a közönség tájékoztatása végett csak az a megjegyzésem itt, hogy az elejétől végig roszindulatu és alaptalan koholmány, mit majd az illetékes biróság lesz hivatva megtorolni.

További hirlapi polémiába nem bocsátkozom.

Maros-Ujvárt, 1900. Febr. 8-án.

Both Sándor,
mészáros.

*) E rovat alatti közleményekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Hirdetések.

1 főnyeremény 100.000 korona értéktárgy,
1 főnyeremény 20.000 kor. értéktárgy stb.
20 százalék levonással készpénzpen nyerhető.
a Budapesti Poliklinikai Egyesület kórháza javára rendezett

Nagy Jótékonysági Sorsjáték

egyetlen sorsjegyével.
Minden sorsjegy még két huzáson utánfizetés nélkül játszik, daczára annak egy sorsjegy ára

csak 1 korona.

V-ik huzás visszavonhatlanul
már 1900 Február hó 14-én.
Sorsjegyeket ajánl a

Nagy Jótékonysági Sorsjáték

kezelősége, a Budapesti Poliklinikai Egyesület kórháza javára
Budapest, IV., Kossuth-Lajos-utcza 1.
továbbá az összes bankok, váltóházak, postahivatalok és a m. kir. államvasutak személypénztárai és minden dohánytőzsde.
131.1—2.

Kőbánya eladás.

A körülbelöl 20 katasztrális holdnyi területen fekvö **bácstoroki** (Kolozsmegye) kőbánya Kolozsvár város közelében, kényelmes hozzájáró uttal, elönyös feltételek alatt eladásra kerül. A telepen jó anyagból épült 3 lakószobából és a szükséges mellékhelyiségekből álló ház, külön álló munkáslak és kovácsmühely, valamint istállok és szinek vannak. Tiszta jövedelme eme kőbányának, **mely a legjobb magyarországi közép kemény kőanyagot tartalmazza, mely a budavári főegyház Mátyás-tornya építéséhez és számos más budapesti nagyszabásu épitkezéseknèl használtatott,** 3000 forintnyi évi haszonbér összegből áll. A jövedelem azonban könnyen sokkal magasabbra fokozható.

Bővebb felvilágositást nyerhetni dr. Mihály József (kolozsvári beltorda-utcza 4. sz.) vagy dr. Henrich Daniel (főtér 19. szám) ügyvédnél. 131. 1—4.

SIKERÜLT

az évek óta uri vevöim által hangsulyozott óhajtásnak eleget tennem, midőn a módlingi czipőgyár raktárának vezetésétől megváltam és az **országszerte a legjobb hirnévnek örvendő**

Michelstädter S. E. és H.

czipőgyárosokat arra megnyertem, hogy a helyi piaczon **Főtér 11. sz. Reil-ház** alatt, egy az ujabb kornak **minden tekintetben** megfelelő czipőraktárt nyissanak, hol a **legdivatosabb és legelegánsabb** uri, női- és gyermekczipő különlegességek a legdusabb választékban szolid és a talpakban kitüntetett határozott árak mellett mindenkor kaphatók lesznek.

Az összes készlet **csakis saját készitmény és minden versenyt kizár,** ugy, hogy a legkényesebb izlésnek képes vagyok eleget tenni.

A nagyérdemü közönseg szives érdeklődését és irántam eddig is tanusitott becses bizalmát továbbra is kérve, vagyok

Teljes tisztelettel **Somogyi D. Ernő** mint
Michelstädter S. E. és H. czipőgyár raktárának képviselője.

Minden évadban czipődivat-tudósító képes árjegyzék a t. közönség rendelkezésére áll. 38. 12—40.

MATUTSEK JOZSEF

férfi, női és gyermek czipész-üzlete
Kolozsvárt, Főtér 2. sz.

Megrendelések beküldött mérték, vagy lábbeli-minta után a legjobb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesittetnek.
30.(10 -x.)

Alapittatott 1838-ik évben.

ADRIAI biztositó-társulat

Vagyonbiztonsági tőkéje 104 millió korona.

A magyarországi igazgatóság intézője:

Báró PODMANICZKY FRIGYES.

E társulat, mely 62 éves fennálása óta 440 millió koronát fizetett ki károk fejében, biztosit a legjutányosabb feltételek mellett

tüz- és robbanási-, valamint jégokozta károk ellen,

továbbá az emberek életére, halál- és elérési, valamint kiházasitási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség Kolozsvárt:

Szekula Ákos
vezérfelügyelő.

Ny. Magyary Mihály "Ellenzék" nyomdájában Kolozsvárt, Belbőzön-utcza 38. sz. Telefonszám 238.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Babér, avagy keserülapu?

(Reflektor a tudósok ezer koronás görögtüzéhez.)

Irta: EPERJESSY DÉNES.

(Folytatás.)

Különösen resteljük városunknak „helyi hazafiság“-gal történt megdicsőittetését: a „Kolozsvári virágok“-at (1894.) és a biráló-bizottság által különösebb figyelmre méltatott „Őszi gond“-nak: kolozsvári ködkép-eit.

Ezekre nézve semmit sem mondunk a „kritikán aluli“ sablonnal. E verselés legalább is elemi csapás, mely által a kolozsváriak megbünhödtek multat, jelent s jövendőt. Minthogy a kolozsvári virágok nem estek birálat alá, én is csak a „ködképek“-ből szemelgetek. A „Nyugdijasok dala“ szerint:

Ez minta-város. Mert a minta
Volt mindig eleme.
(E koszoruzást kivéve.)
Csak kissé *sok fele kacsinta*
(A történeti igazságért megjegyzem,
hogy pl. számos tudósaink közül egy
se kacsingat.)
S *korcsult* ős jelleme.
(Ellenkezőleg. Ragyogobb, mint valaha — kivált görögtüz mellett.)
Vigságos *egyveleg*;
Az ilyen *élvvadászó* helyhez
Illik *ilyen sereg*. (136. l.)
(Protestálunk! Kommunitásbéli penzionáltak.)

A korcsulás és kacsingatás daczára poétánk rajong városáért:

Szép város ez a Kolozsvár
Jó is benne lenni.
Sehol máshol nem lehet úgy
Nyaralni, telelni. (122. l.)
(És ezer koronát nyerni.)

Természetes, hogy ennélfogva minden ellenségét gyülöli pl. a „nagy különcz“ fillokszerát:

Itt vagy tehát, drága féreg.
Izléseddel nagy különcz!
Jössz, hivatlan uj testvérnek,
S (*gögös pont*!) nem is köszönsz?
(Egy ezer koronás poétának?!
Neveletlen fillokszera!)
Manó lakik bizony benned,
S *polgárjoghoz* van *pofád*
Ám ha mégis kell teremned;
Békitsük ki a *kofát*. (100—101. ll.)

A lázadó kofák után, lássuk Szent-Jakabot, a mint harczol a sósfürdőért „milleniumi ötlet“-ből:

Egy-egy szép vasárnap
Némely kalibában
Korteskedem, a Békásban,
De, látom, hiába.
Hegynek és Tanácsnak
Bolondul beszélek,
Miért is hivják azt a helyet
Szent-Jakab terének? (104. l.)

Donát, azaz, hogy költőnk, tiz hosszu versszakasszal ünnepli Monostor falu egyesitését Kolozsvárral ilyformán:

Ha majd a munka örömét
Megérti itt e *renyhe nép*;
Lesz káposztája, krumplija,
Hagymájának sem lesz hija,
S *nem járja* értte, úgy, mint most,
A piaczot, vagy *a tilost*.

Ha *a jó példa és ipar*
Belőle *uj polgárt csikar*;
Mit eddig meg nem tehete
Az eke nagy intézete;
Bár nem utolsó hivatás
Ha tőle is, ily javitás.

Ha majd lesz *lámpa, kövezet*,
Rendőrség és más élvezet,
S eltünik a Kétviz-közén
A leskelődő tűzi rém;
Szalmás fedél helyén mily *ép*
Nyugalmat ad majd *a cserép!*

S ha majd (nekem az élv maga)
Feljő Hójámnak *csillaga*
Szekérhid és müút nyomán
(A mesterét megáldom ám!)
Lesz akkor ujból vig szüret,
Mit lelkem oly nagyon szeret. (106—107. ll.)

Sok kéményseprő különb ujévi köszöntőt osztogat, mint ez a káposztás, krumplis, hagymás költészet!

Az utkészitő Kárpát-egyletnél igy tiszteleg poétánk:

A tisztelet és vonzalom
Bérczként kitünő vonalon
Hozott önökhöz engemet;
Mert azzal, hogy szép hegyemet
Kegyelmesen kitünteték,
Egy jobb jövő magvát veték.

A *fejedelmi gondolat*
Legtöbbször lassacskán halad.
Eltart sokszor több századig,
Mig közbirtokká válhatik
S igy czéljának végére jut.
Példa: *a kányafői út*. (114—115. ll.)

Ezer koronát még egy ily fejedelmi — kányafői gondolatért! De csitt! „A csillagvizsgáló“-ban:

Ott kedves tudósok
Mindig készen állnak,
S a nagy mindenségre nyiló
Ablakot kinálnak. (133, l.)
(És a doktor ur költői pápaszemét.)

Ugyancsak felségesnek igérkezik költőnk képzeletében a jövendő „Városi kávéház“:

Mi kényelmest ki gondolhat
Mérnöki agyvelő
E kávéház mindent szokott
Mód felett ad elő. (132. l.)

Koszorus verseket, „ávés“ kávét, áromás csibukot is!?

Természetes, hiszen pazarszivü költőnk az idegennek és juttat effélét meghordozván a jövő Kolozsvár paradicsomában, a hol majdan:

Alig győzi ellenben a
Pap a keresztelőt
S folyton uj pár áll örömmel
Az anyakönyv előtt.

A napszámos dél felé is
Fogait piszkálja
A sok munka miatt olyan
Keresett munkája.

Történetet *a Tanács* már
Többé nem prófétál
Elég tőle, ha a Mátyás
Szobra körül sétál.

Mindenki ur, de leginkább
Az a hivatalnok;
S dolga alig akad itt a
Rendőr hivatalnak.

Nő de már megittuk a jó
Bivaltejes kávét.
Jőjjön uram, nézzünk körül,
S aztán mondjon *„ávét.“* (124—125. ll.)

S eljutván a gazdasági tanintézetig, hol a tanár urak felkéretvén:

Oh jöjjenek, fonjuk meg azt,
De tömjük is meg azt *a kast*,
Melyből kamara, pincze, csür
Megtelnék, mig nem lenne ür,
S emberségéből élne meg
Kolozsvár, e kényes ggerek, (111. l.)

minthogy hátat forditottak — a tanári kar általában ily megrovásban részesül:

Tudós, derék tanár urak!
Az idő lassan fur, farag;
De még is, meg kell vallani,
Csak *kisül töle valami*; (110. l.)

Kisült pályázati jelentésük következő passzusa — szerző: **„fáradhatlan kitartása és mügondja, városának szeretete, gondolkodásának nemessége, a felkapott tárgynak gyakran előállitása, a tárgyban való elmélyedés, mondhatni annak festői szemlélete, fajának, városának, ez utóbbi minden körének, emlékeinek szeretete, a mint azt multjában, jelenében, jövőjében szemléli, mind olyanok, melyek alkalmasak arra, hogy irói működését rokonszenvvel kisérjük.“**

Valóban méltó ez a pályázati jelentés a koszorus költészetéhez! Együtt nullifikálják a jelen irodalmi alapitvány javaslatának alapindokát, kogy ha t. i. a *kincses* jelző anyagi tekintetben ma talán nem is alkalmazható városunkra, de méltán megilleti e jelző városunkat napjainkban is a szellemi téren.“ (Diszközgyülés jegyzőkönyve 162. számu határozat.)

Végezvén a tartalommal, ezzel áttérek a formára. Főkép a „jeles nyelvkezelés“-re. Költőnk azt tanitja, hogy a müvészetben:

soh'se lényeg
Csak öltöny a kifejezés. (Merengés. 25. l.)

Irodalmunk remekei az ellenkezőt bizonyitják. Vajjon a koszorus „öltönyök“ diszruhák-e, vagy ó-szeri portékák? Lapról-lapra vizsgálom. Kihagyván ama bombasztokat, melyeket az egyes idézetek amúgy is közölnek. Ime a „Merengés“-ből a dagályos stylus utólérhetetlen példái: Szerző könyvét, egy érdekelt fél *csalfa asztalán* fogja lapozni valamelyik irótársa. (A csalfa asztal nyilván szecessziós butor.) *Laurája halk csörgeteg.* Költőnknél a *sugár-rablás, merész, de szent; s oly vakitó... A bün képeit, borzalmas, kéjes nagyszerün valósitja.* A halász horgát a *sodorba* veti. Költői lángja *szikkadt, gyors hevitő készlet.* (Mindent leperzsel.) *Hülni* hagyja a *szót.* (Csakugyan — a fagyásig.) *A vágy* őt nem *csábosithatja. A költői gondolat, melyet szüzen kinál a pillanat, mint a nemes faj jellege alakul s eszménknek tiszta bélyege végtény csak, mikor az kigyul.* (Csömör — ez a görögtüzzel kigyult végtény.) A mit a *mély talány teremt*, mind a mi *magzatunk.* (Csak a papir-kosáré.) Eszménk, ha egyszer érzi erejét: *minden rém-lesen* bizvást *fedezve* jár. (Nem minden pályázat: rém-les.) A szobor, zene, *békehintő ék.* Költőnk, miután mindenből kicsömöröl, Jézust a bibliában igy aposztrofálja: Mester! *Véreddel lett nagyokból kirínak üzér-mérlegek.* A börtön éjjelében *a bú szörnyét töri. A hó* nála *tájhallgató.* A tél *hüs hangulattal megigazitja.* (Némely pályabirák hangulatát is.) Szenvedélye *csöndér.* Piaczának siető embere *kétes* mozgó *alak, bizonytalan, szenvedő homály.* Mozdulatlan *fája tele*, sejtelmes *erély-gondolattal.* A verőfényes oldalt *kedv maggal* veti be. *A kedv gyökerét fillokszera rágja. Szellője dalmagot sugall. A néma rögből illatok, dalok feselnek, eszmék, lelkek, angyalok.* (A néma rög tehát a bünös!) A zöld *levélkék, sejtések élvét* árulják el. A megénekelt bükkfa igy eped költőnkhez: Ki árnyalt téged *kis balgatag?* (Ezer koronás koszoru!) Szerinte a nyüzsgő pompa-szin, a virág, a fü, méh, lepke: gyönyörü egy kép *e szenvedély.* Bölcs nyara mikor nem siet nagyon, *sanyarunk* van künn a szabad*on. A liliomárny az összetört felhők között kigyódzik.* Lepkéjén, *mint tutaj reng a nimpha-köpeny*, mialatt a *méla* emberek nyakát szivja a szunyog. (Hallatlan müzeumi ritkaság ez a tutaj-köpenyeges lepke!) Szerinte *a munka szenderén* legyen *kis éji tünemény.* (Milyen — a sok közül?)

A tájfestő napot igy üdvözli: *nem ülhetek bár porszinekkel*, hogy tégedet kövesselek. *Kövei* a sugárral *enyelegnek.* Örömei *emléke a fénypatak vize*, melyben mintha fürödnék. Tündéri lénye *foszolva tün. Felhői harcza*, hol képzelet, hol *vész-elegy.* (Csak nem szippantottak fel — koszorus verset?) *A köny zuhatagot borzongva hallja.* A mit érez *elintegeti* a fa, mely költőnknél a hangra képes lénynek *dajkája — zengő toldalék.* A vén hársnak seb sajog a derekán, mert *a regg fénypontja* ég sebében és *rejtve teng.* (Akár csak egy idült poéta.) Patakja *rikoltva* szökken. *A bün a merengésre, mint fénytetőre fölpislog.* (A „jelentés“ szerkesztője is fölpislogott a fénytetőre, de — napszurást kapott.) A sziv egy *szebb lét fénylakában* mulat. *Lelkünk* a békességes menynek *zenithjén áll* s *lát* messze sürgő tömeget *a táj ködében*, vagy *porában*, mig a *mult elolvad tünt forgatagában.* Végül — a gyöngéd hab *lágyan elgyüremlő árasztja csókos gőz-lehét* s igy a merengőnek *nem önféltő alamizsnában merül ki halk csodálata.* (Hanem a — nevető görcsöktől.)

Ime — igy mereng Kolozsvárt egy koszorus költő!

De menjünk tovább. Hátha a mügondot és jeles nyelvkezelést az „Őszi gond“-ra értette a bizottság? Ime — hajmeresztő képtelenségei — lehetőleg szószerint. Szerzőnknél a rabhindu *szive dalmódra sóhajt fel*, miután *régi sebje elhallgatott*, hogy a régi *kellem* szelid *ábrándja* csalja. Bizonyos poéta nem tudjuk mit csinálhatott a *bokorban* az „Interview“ alatt, *hogy* attól *az ég*, számára *felejtést kér.* Ugyanez a poéta olvasóját *ködbe ejti, rime* egyre *ásit* és *pellengéres angyala* tán nem is lehetséges. Kossuth Lajos szent porai *bemosódnak* s halála évfordulóján költőnk igy eseng:

Oh mert te *vagy* s e hon *leend*,
Mig csak egy *uj zür* nem jövend.

(A „zür“-t poétánk hallatlanul kedveli.) *Torkos* óceánja a *tengeri méltóság ur-fokán* nyeli el föld anyját. (A tengeri méltóság urfoka alighanem a legmagasabb szecessziós rangfokozat.)

Kuruczainak *fillér élete, tallér halála* van. A strucz madár melle birja a *lehet.* A rab erény mig *ur-fokot* ért, a zsarnok *isteni barom* volt. Költőnk, *mint golyó — fokonkint ballag.* Földje keblén a *rőt láng* perzselve lobban s *elfullad.* Poétánk „Az est“-hez fohászkodott, hogy partot mutasson s ott *titkos barlang üregét*, hol *halkan elrebeghetné csobogva, a zárt ős regét.* (A zárt ős regét csobogó poéták legméltóbb helye valóban a titkos barlang üreg.) Körötte *zúg a csend.* Hogy azonban *a kereskedelem* miért *gurit feleletet a percznek* s ugyanekkor miért *tündöklenek* a végtelen *homok felett rőt szennyes habok* — fejtsék meg a szak-tudósok?! Valamint igaz-e, hogy az ember *az élet-mesterségnél* jobban becsüli majd *a lét-regét!* Romániában *a fürge mámoros virág a zsibongó lét ormára hág.* A henyélők étvágya *ősileg* falánk. A méhek királynéja *illatot szed*, mivel *percz érdeme a dics.* Végül költőnk szerint — a természet öléből *szigoru szerelme szentélyét* megunva költöztünk *gyönyörből megalázó gunyba* t. i. *a városba*, hol a *csődített nyomornak bársony takaroja* van!

Ilyen a jeles nyelvkezelés? Hogy is mondta Arany János:

Ha *irod* a verset, nem *öntöd* azt,
Össze nem áll, hiába fursz, faragsz,
Majd itt bicsaklik félre, majd amott,
És kárba vesz sok oly becses robot,
Melylyel, ha méltóbb helyre áldozád,
Megkapálhattad von' kukuriczád.

Mert például:

A rhythmus oly láthatatlan valami,
Mit inkább érzeni, mint hallani,
Mit észrevenni (mint a jó egészség
Szelid hatásu titkos működését)
Könnyebb, mikor *nincs*, mint akkor, ha van;
Mi nélkül mérték, rim haszontalan;
S akármint guzsba kössük: a darab
Kötetlen, buglyos, próza-vers marad.

Az „Őszi gond“-ba gyült „kolozsvári köd“ setétségéből reméltem, hogy kivezet az „Esti fény“ a „jeles nyelvkezelés“ világába. Ámde ez a fény is csak a faggyugyertyáé s nem valamely meteor tündöklése volt. Majd megvakitott. A költői „szent őrület“ ragyogásiból semmit se láthattam. A tanár urak sem? Ezer koronás görögtüz mellett sem? Lássuk. Költőnk „Légi ut“-jában a *lebegésnek bája* van, *hunyó szellem valóság ragadja el* s börtöne *rést* nyit. „Hindu vándorének“-ében, *mint egy remegő lehellet zsong a mult patakja s hidja a homályban szétfoly egy kérdéssé.* A búbánatos hindu pedig *elmerül a sugalmas éjben* s a *megmondhatatlanságban.* (Tán vizvezeték-ügyi referens?) Költőnknek a „Jelenések“-ben, mintha láza volna *egy csengésü csendben*, mintha *köd alakok támadnák*, mig nagy *tolongásban egy a mást fölissza.* Ugyanott dörgést *lát*, villámot *hall, nyilként járó szemmel jövő, dübörgő* lovasokkal. Hall továbbá *tompa, sürgő* szavakat, *dalszerü végsorral kerengőt, váltva követelőt, majd esengőt. A sugár pászma* pedig *vöröslő bosszuval a ködöt megrázza*, mire a hadak *mohó szemmel* néznek *a vérfestő fénybe*, mintha a bün rohanna *romboló merénybe*, mig *a megfontolás ábránd kéjbe nem vesz* és egy *uj zür gomolyog.* Mivel szerző összes müveiben ezek a „Jelenések“ (Esti fény. 14. l.) a kóros fantázia legnagyobb puffanásai, amolyan szellemi „ficz-dag“-ok s Dante-, Milton-, Madách-féle viziókkal kaczérkodnak, a festőiség, a feldicsért mügond szempontjából — ime egy pár szakasz kostolóul:

Eltünt az özönviz. Gönyörteljes napon
Vidám nép zsibong a csirás mély iszapon.
Lelkek erejével, mintegy csak varázsra,
A nagy templom ujra tornyostul fölálla.

Zeng már az orgona, csillog már az oltár;
Miként egy élő viz, forr buzog a zsoltár.
„Isten álld meg“ áldja a szilárd egy hitben
Végtelen irgalmad nagy csodáját, Isten;

Lenni fogok, érzem, ezer jelenésben.
Halk összegyülésben, bús szétterülésben,
Omló hegy módjára zugó haragokban,
Folyokra zuduló orjás patakokban

Lengessenek bár a szeszélyes fuvalmak:
Összeverve még is ők adnak hatalmat.
A bennem surlódó *elrejtett elemek*
Mindig készek lesznek, hogy *gögöt verjenek.*

Én vagyok a kezdet, én vagyok a vég is.
Ha enyjészni látszom, ujjá leszek még is.
Voltam, vagyok, leszek. Egy vagyok a léttel
Igazam adatott isteni pecséttel.

A tanár urak isteni pecsétje tényleg megadták az ön igazát kedves doktor ur. De — fájdalom, hogy arról mi — olvasók — csak *„halk összegyülésben, bús szétterülésben“* vehettünk tudomást!

Ám azért — összeszedve magunkat — menjünk tovább!

Költönknél, az elme *siker-gondolatot* sugall; nemzetünk *anya bérczének szive iszonyú rengéssel messze megdobban.*

Az „Imák“-ban egykor *elbújhatánk kényelmesen* s ha az a nagyokhoz száll: *benne zeng a kéj dala*; ha a fejedelmekhez: *benne a jény a kényt megtántoritja*, a kik — jó lesz — vigyázzanak, mert: *tetőn csak: sziv könnyen kihül.*

„Timoni hangulat“-ában költőnk *habzó serlegén enyhül s a vér egyforma alkata tömöriti a lakomát.* A bün ostorozásában, *az önzéstelen anyag — ki adni tud csupán — megdöbbentő hallgatag a zür-harczok után.*

Hahha! zuzz, törj csak buta bün;
Az emberben a zür
. . . . foly, borzalmas nvgyszerün.
Oh jaj, mily megsemmisitö
Mily zuhogó tömeg!

És vele *mennyi megy* —, mert:

a lég
gőzével van tele.

„Embergyülölet“-ében korszakos *hitünk megedzi* bennünk *a bün állagot.* A bün és erény filozófiai párhuzamában, *a bün önnyomástól repül széjjel, zürré teszi egy röpke pillanat, mig az erény olyan étheri, hogy költőnk szétcsapva sohasem képzelheti, hisz az szétterül, de láthatatlanul és fürdik benne a czudar anyag.* Könyveit igy köszönti — *egyénileg vegyétek a hü tag érzelmeit*, mert *azokban a jó tanácsok csak ügy habzanak*, mig *zúz és tör az üző sürge nap.* A telet igy üdvözli:

Ta vagy csak érdekes
Más évszak nem kap, csak dalon,
Csak csáb, a mire les.

Egy *szétterülő* nagy *szüret*,
Mely eddig készüle;
Az élvezésnek szánt szünet,
A tél megtelt üre . . ,

A „Papirvirágok“-ban — papiré a jövő:

Ki oly *merész*, hogy a
Nagytörténelmet átszeli,
Urkodjék most maga.

A zsidó fogja meg *az üzlet nyelit.* Kolozsvár azonban *rongyában is* mindig *nemes. Ne kérd sokat tanult-e?*

(A doktor ur könyveit forgatva, azt is elfeledjük, összezavarjuk a mit tudtunk.) Néhai Schütz János sem kerülte el sorsát. Földéztetvén, „helyi hazafiság“-unk ily „jeles nyelv“-en kezeli:

Az önbecsérző polgár-öntudat
Tünt vészek álmán tör ma fön utat.

Költőnk előtt — álmában — egy billegő nagy fej tántorog, egy lélek nagy szakállal; néz sas szemével élesen és fölfelé csattog az álla. (A mi álmainkban — ezek az adóvégrehajtók.) Egy barátja igy biztatta a casino-iv aláirására:

Ird csak ez ivre nevedet
A *hivatalon* és *családon*
Találnunk kell egy *közepet.*

Mire a poéták természetes őszinteségével igy felelt:

Buta vagyok már én a sakkhoz;
Vegye unatkozó arab.

(Bocsánat! Lefoglaltuk már az unatkozó arabot. Koszorus munkát, pályázati jelentést szállit — a legsötétebb Afrikába.) Költőnk szerint:

Megházasodni a vagyon szomjával:
Vad szövetség a torz gondolatával.

(Engedelmet — legvadabb: szövetkezni a muzsával — hivatlanul.) Végül „Autobiographiá“-jából megtudjuk, hogy ő Petőfin *csüngött, mint egy szent atyán.* Lyrában dijjas „Téli éj“-t ira. S Göthe-maximát forditván, *dicscsel adá a mélylyel a simát. S fenvén a szini deszkák éles gyaluit*, valamikor páholyba szálló sóhajok vitték a szinházba. (A karzatra? Arany ifjuság.)

A „véletlen költői árban kivetődött“ mindeme „szavatos verselés“-re nézve megjegyzem, hogy a költői szemlélhetőség és élénkség tényezői, ama hasonlithatatlan hasonlatok, trópusok, metaphorák, metonymiák, epithetonok stb., hogy a rythmus, euphonia, valamint a conceptio és technika fogalmait ezuttal ne sértegessük, másszóval ez együgyü betüzagyvalékok a versek keretében, a maguk helyén sem érthetők. Semmiféle eszmét, gondolatot, az iskola szabályai, vagy a lángész szabálytalanságával meg nem testesitenek. Mivel, ha a szivnek (!), észnek (!!), végtelen halvány sugara itt-ott meg is villan, rögtön elnyeli a vastag, sürü köd, a hétköznapi durva prózaiság. A diszhármoniának oly rémitő szólamai, melyek értelmünk és fülünket halálra kinozzák. És e verselésről jelenti a biráló-bizottság szószerint, hogy szerző: „ahol a mint ez szintén gyakori egyenesen benyomásainak engedi át magát, midőn emlékeibe, reményeibe mélyed, nemcsak **szavatos verselő, a nyelv jeles kezelője**, hanem az **érző ember**, a **költői kedély** jelenik meg, kinek **borongásaiban tapasztalás, eszmélkedéseiben élet, merengéseiben tünődéseiben gondolatok és tartalom van**, ki szabad perczeiben **eszményeknek áldoz s a költésben nemes elmerülést, fenkölt vigaszt keres** az éj óráiban s ki **figyelő szemmel jár** az élet utain, de **leirásaiban jellemzetesség, bölcselkedésében emberszeretet, megfigyeléseiben érdekesség és ujság van, a miket szépen és kellő formában bir elmondani.“**

Ilyen pályázati jelentést sem irtak a letünt században. Csak nem gondolta a bizottság, hogy ezt a jelentést sem olvassa el senki??

Ám tegyük fel, hogy e betü-árviz és bombaszt vizözön: az irodalmi nyelv vizkortünete még nem derogál koszoruzott müveknek — tovább megyek. Hátha tudós biráink a rimelést találták olyannak, miből a fönnebbi felmagasztalás — lelkifurdalás nélkül — volt leirható?!

Sajnos szerzőnk rimeihez képest a kenetlen talyiga nyikorgása: mennyei hárfahangok. Rimei valóságos pokoltánczot járnak. Nem tudjuk a fület kinozzák-e jobban, vagy az értelmet, midőn az utóbbit feláldozza kedvükért, gyerekes szóficzamodásait „fütyörög“-vén. Például:

Imádva a *hölgyet*
Kerestük a *völgyet*;
Rajongva a *szüzért*
Kerestük a *füzért*. (Esti fény 138. l.)

— a „Füzfaárverés“-en, melyen hogy költőnk sűrün mutatkozott, bizonyitja egy sereg kötet.

A szél a ligetben:

Mint széles parton tenger-ár,
Gyüremlik el *tova;*
Föltartja ág törzs és sudár,
S a levelek *soka*. (Merengés. 65. l.)

A „Nyárfák“-at ily rim ölelgeti:

Köves parton, de vizmentében
Felnőttők gyorsan és *buján;*
Szétnéztek messzi nagy vidéken,
Tölgyen, hársfán is, mint *pján.*
(Merengés. 95. l.)

A „Tölgy és fenyü“-t ilyen:

Uj lombjaik oly egy üde zöldek,
Hunyor szemnek majd *azonosok*;
És a mint ők igy egymásra dőlnek,
Jó kedvükben oly *aranyosok*!
(Merengés. 73. l.)

A „Cymbidium aloefolium“ igy rimel:

Virágaim össze-
Füzött csillagok.
Rajtok is *a dicsnek*
Vércsikja ragyog. (Merengés. 100 l.)

A „Papirvirágok“ igy:

Természetben virág a *csúcs;*
Csakhogy nagy munka az.
Mint a papir, hogy oda *juss*,
Hát te se légy *kamasz*. (Esti fény 97. l.)

Rimek „Május végén“:

Nyár kezdete, leglázasabb pont
Létünk *röppentyü-hajlatán*
Eszembe jut, hogy már alább vont
A föld *röptem fordulatán.*
(Merengés. 103. l.)

Im a „Fugák“ rimei:

Hogy van ez? Mig eltünődöm,
Bezeng vesztett *praeludiumom*,
S bármennyi gonddal is vesződöm,
Fest, zeng, fugánként, bús *dalom.*
(Merengés 84. l.)

A „Tánczzene a természetben“ ilyen rim polkát lejt, miután költőnk állitja, hogy az ember is, mint a madárdal keringve száll:

Igy érzem e nagy egyetemben
De még is érzek *néha mást:*
Zudulni hallok kebelemben
Páros ütemü tagadást.

Daczot, mely a nagy *forgatagból*
Merészen *visszatartva hi:*
Az örömöt e föld-darabból
Csikarni toporogva ki.

S a lágy széditő elkerengést
Egy fordulattal elhagyom,
S csárdás-ütemben hősi rengést
Tombolva kezd minden tagom.
(Merengés, 80. l.)

Csakis egy lágy, széditő, elkerengő s csárdás ütemben hősi rengést tomboló lipótmezei muzsafi tudná megfejteni, hogy voltaképen mi az a kebelben zúduló páros ütemü tagadás?!

A szegény „Stanhopea oculata“, melyhez a koszorus csillag alatt biológiai megjegyzéseket csatolt nyilván kertészek számára, ily rimekkel fonnyadozik:

Nehány lándzsás levél mered föl.
Alak bevégzett *egyszerü*
Kussz! Rejtett illatát keresd föl:
Hasonlithatlan *sokszerü.*
(Merengés. 98. l.)

(Nagyszerü! Nagyszerü!! Titán Laczi, Topáz Gerzson és Sanyaró Vendel — költő kollegák.)

Tessék egy eredeti koszorus rim-csecsemő:

Fenyves zugását hallgatom
Halk, enyhe nyár-alkanyaton.
(Merengés. 129. l.)

(És pályánkon minket megölt ez az alkanyat?!
Fentiek.)

Tetszik ez a rim a tanár uraknak:

Oh jövevények városa,
Csodálatos *Kolozsvár*!
Kit mindig annyit taposa
Fészket kereső *bolygár*?
(Esti fény. 101. l.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Hát ez — a „Madár-csevegés“-ben:

Ha tudnám, hogy nem hallanálak
Soha titeket *ezután:*
Nyelném ma még az iszapot —
Fuljak legmélyebb *sodratán.*
(Merengés 82 l.)

Vagy:

Volt idő, hogy csaták dultak a *hazában*;
Dült fordult a *koczka.*
Önté is a lelkét isten*igazában*
Költő a *kobozba.* (Merengés. 10, l.)

Avagy:

Van már bennünk sokféle vér;
Már lesz zsidó is, *ah!*
Csak most leszünk még televér,
Oh áldj meg, *Jehovah!*

Ah! ah! De ne busúljunk! Az ujvér nem megvetendő portékákkal bir:

Leányaitokban vesszük a
Hév s hü *Szulamitot,*
Kit *salamoni intrika*
El nem *csábithatott.* (Esti fény 97—100 ll.)
(Hol van? Salamon nro II.)

Végül a kritikusok nem csekély boszszuságára:

Egy dalt kevély gunnyal *fütyörgöt*
Kezd dallani a sima *ördög.*
(Kérünk szépen aranyos sima ördög, ne fütyörögj, inkább szabadits meg minket az ilyen rimek himkotlóitól— örökre! Nő olvasók.)

Az ily versszakok egyszersmind megczáfolhatlanul bizonyitják, hogy koszorus költőnk az „irás“ alapélemeivel sincs tisztában. Lépten-nyomon annyira sérti a helyes magyarság, a szófüzés, a mondattan legelemibb szabályait, hogy azt az iskolázatlan, de épérzékü fül sem türheti, annálkevésbé a gyakorlott nyelvérzék. Ha kérdenék, hogy mügondos költőnk a maig ismert versrendszerek melyik formájában dolgozik, válaszom: mindenikben és egyikben sem.

A nehezebb formától, a könnyü ütemesig megpróbálja, de egyikkel sem boldogul.

Recseg, ropog és hibás valamennyi. Idézhetnők ezer példáját, ha olvasóink idegzetével szabad volna kegyetlenkedni. Röviden csak annyit, hogy még a biráló-bizottság által kiemelt müvek darabjaiból is, csak megfelelő korrekturával lehetnének verses iskolai penzumok, vagy kishirdetések stb., de az adott tartalommal, eszmékkel és formával, nincs oly zseni, ki azokat megkoszoruzható költeményekké varázsolhatná. Tessék elolvasni például a lapunk által is közölt „Jó szó“-t (Esti fény. 145. l.) Tulzás nélkül állitható, hogy ez a vers csak egy uj faüzlet hirdetése. A mint maga szerző mondja — horgos rimekben; a melyből csupán a bükk, tölgy és gyertyánfa ára hiányzik.

A tanár urak eltévedtek az alapitó oklevél útvesztőjében is. Föl sem tételezzük, hogy azt nem ismerik, nem olvasták. Igy szól annak hatodik szakasza: „Ha a kiirt pályázatra egyetlen *irodalmi szinvonalon álló munka* sem érkeznék be — akkor a jutalom tőkésitendő.“ Azt hiszem eléggé kimutattam, hogy dr. Nagy Mór költészete nem áll irodalmi szinvonalon. Hisz annak fogalma még sem ép oly relativ és elasztikus. hogy a felfujt malacz hójagot is ragyogó csillagnak keresztelhessük!? Már most, ha a koszorus sem áll irodalmi szinvonalon, akkor a józan logika szerint elmaradt társai még kevésbbé állanak. Tehát — tisztelt urak — férfias meggyöződéssel, nyugodt lélekkel kimondhatták volna, hogy miután az alapitó oklevél hatodik pontja szigoru intézkedésének megfelelő munka nincs: a jutalom tőkésittessék. Annál inkább, hogy ugyancsak ez a pont világosan rendeli, hogy ily esetben a törvényhatóság közgyülése esetről esetre határoz. Elhatározhatta volna ugyan e szakasz végsorai szerint, hogy uj pályázat hirdettessék, vagy a második pont megváltoztatásával — pályázatra be nem küldött müvek is figyelembe vehetők. Igy esetleg Kovács Gyula árvái juthattak volna ezer koronához az ötödik pont értelmében: „ha netalán elhunyt szerző müvének adatnék a jutalom, a dijösszeg az elhunyt törvényes örököseit illeti.“ Az irodalmi szinvonal hiánya czimén első és legnagyobb irodalmi társaságunk, az Akadémia tagadja meg a dij kiadását nem egyszer. Mivel ujra nem mondom, hogy majmolva az Akadémiát — az ismeretes vaskalappal éljünk, az abszolut és oly magas mértékkel, mely minden ámbiciót, tehetséget agyonüt. Csak azt, hogy másik véglettel, ne engedjük át a „kis Athene“-t Hazafi Vérai János kollegáinak. És éppen akkor, midőn ominózus jelentésünk tele kürtöli a világot, hogy: „Kolozsvár a legrégibb időktől kiváló központja lévén a világosságnak és nemzeti müveltségnek“ most első vidéki központot teremtünk, „hogy Kolozsvárnak az ujabb idők központositó iránya miatt hanyatlott irodalmi és kiadói-tevékenységét élénkebbé tegye s ez által emelje“. Épen ez a koszoruzás bizonyitja, hogy a központositó irányra, irodalmi mértéke és izlésére, még nagy szükségünk van.

A központban — Budapesten — ily koszoruzás nem történhetik. Ott ezer koronás helyi hazafiság — nincs! Csak az ismert közös honszerelem, melyért — a százezrek között — amott az aradi várban, tizenhárom félisten szenvedett vértanu halált! A biráló-bizottság kritikája irodalmi monstrum marad, mivel Felszeghy még mindig ott volt a koszoruzottaknál különb verseivel. Tagadjuk ezért, hogy ezuttal a pályadij „kiválóan alkalmas és helyes mód lett volna hanyatlott irodalmunk emelésére.“ A tudós birák, a helyett hogy költőnket, legalább az intésnek legszelidebb irodalmi formájával, a mellőzéssel figyelmeztették volna végzetes tévedésére, valódi (?) koszorus költővé avatták. Megerősitették több mint harmincz éves tévhitében. És e meggondolatlan ténynyel kihivták a végzetet. Nemcsak reá zúditották Kolozsvárra a pályatévesztettek alkalmatlan, éhes seregét a jövő pályázatokon, hanem — a mint mondják — egy különben józan férfiut kergettek — úgy lehet — a költői meghasonlás örvényébe!

Hiába harsogná a mi poétánk fülébe akár egy ország, hogy ő nem igazi költő. Több mint harmincz éve téved.

Nem hiszi, mert habár az eredendő gyöngeség kinjait érezhette, a költői láz veszedelmes álmaiban, már csak az önök koszoruját látja s minden más birájában az oktalan, gyülölt ellenséget. Kik — szerinte — az önök kivételes, magasb észjárását föl sem érhetik. Ime — nála a közbizalom alapja is csak hazudozás:

Tolmácsa a közvéleménynek
Oh hányszor *nem* hallgattalak
Szükség szerint hazudozással
Elérve, lám, *közbizalom.*
Csak játszol az igazgatással,
Trombita száju angyalom. (Esti fény 116 l.)

Tehát:

Birálatot nem kérve senkitől
Birálatokra többé semmi gondom:
Biráló élőt mindig gyak *gyülöl,*
Mert fönnakadni kelle egy *bolondon*
Ki vad szemének sértőn tündököl.

Ugy van! Az ilyen tündöklést nem ismeri el sem a sajtó, sem a közvélemény. A merő kapaszkodást nem bocsátják meg. Sőt üldözik a legélesebb gyilokkal — a nevetéssel! De az ilyen koszoruzást a komoly irodalomtörténet is számon kéri. Mert hivatása a fény mellett az árnyékot is megörökiteni. És ekkor? Ekkor — uraim — önök az *őszi gondon elmerengve,* csak az *esti fény* kétes homályiban vezekelhetnek!

(Vége következik.)

Nevezetesebb emberek étkezése.

— Lauka Gusztávnak „Szellemi Szikrák“ czimü müvéből. —

Rembrandt, a nagy festő, daczára jelentős vagyoni állapotának, ebédre rendesen heringet ès egy kevés sajtot evett.

Lessing a lencsét szerette.

Schiller a sódart.

Nagy Károly, kiválóan sült hussal, főleg vadakkal táplálkozott. A vadhusokat jagerek tartoztak nyárson szolgáltatni az asztalhoz.

Luther élt-halt a tésztanemüekért, italnak pedig főleg a torgaui sört és rajnai borokat szerette.

Melanchton, mindenekfelett a gerstli-levest becsülte. Mint tübingeni deák, egy tál ilyen levesért örömest odaadta pecsenye részét. Szerette még az apró halakat mindennemü pulticulákat.

Torquato-Tasso a becsináltaknak volt kedvelője, a marzipan és más édes és czukros süteményeknek. A salátát is czukorral ette.

IV. Henrik, Francziaország királya, mértéktelen osztriga- és dinnye-evő volt, mem ritkán tulterhelte gyomrát azokkal. Legkedvesebb itala d' Arboris volt, a mely Franche Comtéban középszerü szőlősvidéken termesztetett.

XII. Károly, svéd király, a vajas kenyeret elébe tette bárminemü ételnek.

Voltaire Napoleon és Nagy Frigyes kielégithetetlen kávéivók valának.

Az ifjabb Crebillon, az osztriga evésben tünt ki.

Vörösmarty a jó marhasültet nem adta bárminő sültért.

Széchenyi, valodi franczia pezsgő nélkül nem ebédelt jóizüen.

Megyeri, pedig csak akkor evett jóizüen, ha apetitoriumnak egy pohárka sylvoriumot ihatott.

Lendvay Márton tinori gombáért bármi messze vendéglőbe elgyalogolt.

Petőfi Sándort a tejfeles tormával bárhonnan el lehetett szalasztani.

Teleki László gróf, a theának volt különös kedvelője.

Bajza a gyümölcsöt kedvelte nagyon.

MEZŐGAZDASÁGI BANK ÉS TAKARÉKPÉNZTÁR

részvénytársaság

Kolozsvárt, Jókai-utcza 3. szám, emelet.

Teljesen befizetett részvénytőke 200.000 korona.

Tartaléktőke 50.000 korona.

Betétek után **naptól-napig**

5% KAMATOT

fizet s a tőkekamatadót az intézet sajátjából fedezi, ugy hogy a betevő **tiszta kamatot élvez.**

Betétek

rendszerint **felmondás nélkül** fizettetnek vissza.

Leszámitol váltókat előnyös kamat mellett, s kölcsönöket nyujt értékpapirokra és ingatlanokra váltófedezet alapján!

Sorsjegyek huzásainak nyilvántartását dijmentesen eszközli.

Minden a bank és takarékpénztári ügyletekre vonatkozó felvilágositással szivesen szolgál

AZ IGAZGATÓSÁG.

Ny. Magyary Mihály "Ellenzék" nyomdájában Kolozsvárt, Belközép-utcza 33. sz. Telefonszám 233.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.